

Bellek ve Aidiyetin Duygusal Politikası: Duygulanımsal Yönetişim ve Ankaralıların Saraçoğlu Mahallesi Deneyimi

The Affective Politics of Memory and Belonging: Affective Governance and Ankara Residents' Experiences of the Saraçoğlu Neighborhood

Cihat ERBİL (E)

Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Ankara, Türkiye
Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Ankara, Türkiye
cihat.erbil@hbv.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-0474-7016

Zarif Songül GÖKSEL (*) (E)

Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye
PhD, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Ankara, Türkiye
songul.goksel@hbv.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5167-8095

DOI: 10.5505/jas.2026.53496

Öz

Kentsel dönüşüm, kentlerin fiziksel yapısını yeniden düzenlemenin ötesinde, toplumsal ilişkileri, gündelik deneyimleri ve mekâna atfedilen anlamları dönüştüren çok katmanlı bir yönetim alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışma, kentsel dönüşüm süreçlerini duygulanımsal yönetim perspektifinden ele alarak, Türkiye bağlamında bu süreçlerin kent sakinlerinin bellek, aidiyet ve mekânsal adalet deneyimlerini hangi mekanizmalar aracılığıyla şekillendirdiğini incelemektedir. Araştırma, Ankara'daki Saraçoğlu Mahallesi'ni vaka olarak ele almakta; Erken Cumhuriyet Dönemi'nin sivil yaşam ideallerini yansıtan bu alanın, neoliberal dönüşüm politikaları ve risk söylemleri üzerinden nasıl yeniden çerçevelendiğini analiz etmektedir. Nitel bir araştırma tasarımı dayanan çalışmada, 2025 yılında Ankara'da yaşayan ve farklı toplumsal konumlara sahip 79 katılımcıdan çevrim içi açık uçlu sorular yoluyla veri toplanmıştır. Katılımcıların deneyimleri; dönüşüm sürecinin duygulanımsal örüntüler, bellek anlatıları ve aidiyet biçimleri üzerinden nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, dönüşümün umut ve hayal kırıklığı arasındaki bir salınım üzerinden yönetildiğini; mekânsal belleğin doğrudan silinmeyip karşılıksız bırakılarak askıya alındığını ve tüketim odaklı yeni kullanım senaryolarının aidiyet ile mekânsal adalet hissini derinden zedelediğini ortaya koymaktadır. Çalışma, kentsel dönüşümü yalnızca mekânsal ya da ekonomik bir müdahale olarak ele alan yaklaşımların ötesine geçerek, duygulanımsal

• Telif hakkı © 2025 Yazar(lar). Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yayımlandı. Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren Creative Commons Atıf Lisansı (CC BY) ile dağıtılmıştır.

yönetişimin Türkiye’deki dönüşüm pratiklerinde oynadığı rolü görünür kılmakta ve daha kapsayıcı, adalet temelli kentsel politika tartışmalarına katkı sunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Duygulanımsal yönetim, Kentsel dönüşüm, Bellek, Aidiyet, Mekânsal adalet, Saraçoğlu Mahallesi, Ankara

Abstract

Urban transformation emerges as a multi-layered domain of governance that reshapes not only the built environment but also social relations, everyday experiences, and the meanings attached to urban space. By approaching urban transformation from an affective governance perspective, this study examines how such processes operate in Türkiye through mechanisms that reorganise memory, belonging, and claims to spatial justice among urban residents. Taking the Saraçoğlu Neighborhood in Ankara as a case study, the research analyses how this area associated with Early Republican ideals of civic life has been reframed through neoliberal transformation policies and risk discourses. Based on a qualitative research design, data were collected in 2025 through online open-ended questions from 79 participants with diverse social positions in Ankara. The experiences of the participants reveal how the transformation process is shaped through affective configurations that structure memory narratives, senses of attachment, and perceptions of exclusion. The research findings reveal that the transformation is governed through an oscillation between hope and disappointment; that spatial memory is not directly erased but rather suspended by being deprived of its spatial counterparts; and that new consumption-oriented use scenarios deeply undermine the sense of belonging and spatial justice. By moving beyond accounts that frame urban transformation primarily as a technical, spatial, or economic intervention, this study renders the constitutive role of affective governance in contemporary transformation practices in Türkiye and contributes to discussions on more inclusive and justice-oriented urban policies.

Keywords: Affective governance, Urban transformation, Memory, Place attachment, Spatial justice, Saraçoğlu neighborhood, Ankara

Giriş

Son yıllarda eleştirel kent çalışmaları literatüründe kentsel dönüşüm, küresel ölçekte yalnızca fiziksel mekânın yeniden düzenlenmesi olarak değil, aynı zamanda duyguların, algıların ve gündelik deneyimlerin yönetildiği siyasal ve yönetsel süreçler olarak ele alınmaktadır. Neoliberal kentleşme dinamikleri, dönüşümü teknik bir planlama faaliyeti olmaktan çıkararak; korku, risk, güvenlik ve umut gibi duygulanımsal çerçeveler üzerinden meşrulaştırılan çok katmanlı bir yönetim alanına dönüştürmüştür (Anderson, 2009; Clough, 2007; Thrift, 2004). Eleştirel kent çalışmaları literatürü, kent politikalarının yalnızca yapıyı çevreyi değil, aynı zamanda kolektif atmosferleri, bellek biçimlerini ve aidiyet ilişkilerini yeniden ürettiğini göstermektedir (Anderson, 2014; Massumi, 2015).

Kentsel dönüşüm süreçlerinde afet riski, çöküntü, güvenlik ve canlanma gibi söylemler, dönüşümün kaçınılmaz ve ertelenemez müdahaleler olarak sunulmasında merkezî bir rol oynamaktadır. Büyük ölçekli kentsel projeler üzerine yapılan çalışmalar, bu tür söylemlerin ekonomik büyüme ve rekabetçilik hedefleriyle birleşerek

güçlü bir duygulanımsal meşruiyet zemini ürettiğini ortaya koymaktadır (Swyngedouw, Moulaert ve Rodríguez, 2002). Afet olasılığının politik ve ekonomik müdahaleler için bir fırsat rejimine dönüştürülmesi, dönüşüm süreçlerinin duygulanımsal yönetim boyutunu daha da görünür kılmaktadır (Klein, 2007). Bu bağlamda dönüşüm, yalnızca mekânsal bir yeniden yapılanma değil; belirsizlik, kaygı ve umut gibi duyguların sistematik biçimde üretildiği ve yönlendirildiği bir iktidar pratiği olarak işlemektedir. Bu küresel eğilim, Türkiye’de kentsel dönüşümün aldığı biçimi anlamak açısından özel bir önem taşımaktadır. Türkiye’de dönüşüm, 2000’li yıllardan itibaren artan merkezileşme, hukuki yeniden ölçeklendirme ve risk söyleminin yaygın kullanımıyla karakterize edilmektedir (Bayırbağ, Schindler ve Penpecioglu, 2022). Özellikle 6306 sayılı yasa çerçevesinde riskli alan ilanlarının genişletilmesi, dönüşümün teknik bir zorunluluk olarak sunulmasını kolaylaştırmış; afet, güvenlik ve çöküntü söylemleri üzerinden güçlü bir duygulanımsal aciliyet atmosferi üretilmiştir (Batuman, 2014; Kuyucu, 2018). Bu süreçte dönüşüm, yerel aktörlerin ve kent sakinlerinin karar süreçlerinden dışlandığı; yönetsel ve duygusal kontrolün merkezileştiği bir politika alanı hâline gel-

miştir. Dolayısıyla Türkiye bağlamında kentsel dönüşüm, mekânsal düzenlemenin ötesinde, bellek, aidiyet ve mekânsal adaletle doğrudan ilişkili bir yönetim sorunu olarak ele alınmayı gerektirmektedir.

Kentsel dönüşümün bu biçimi, mekânla kurulan bellek ve aidiyet ilişkilerinin sistematik biçimde zayıflatılmasıyla yakından ilişkilidir. Bellek, toplumsal yaşamın mekânsal düzenlenişinden bağımsız düşünülemez; bu nedenle mekânda yaşanan kırılmalar, hatırlama biçimlerinde de süreksizlikler yaratmaktadır (Connerton, 1989; Halbwachs, 1992). Benzer biçimde, yerle kurulan aidiyet ilişkileri, yalnızca fiziksel varlığa değil, gündelik pratikler ve duygulanımsal deneyimler aracılığıyla üretilen sürekliliklere dayanmaktadır (Relph, 1976; Tuan, 1977). Bu bağlamda dönüşüm, yalnızca mekânsal bir müdahale değil; aynı zamanda mekânsal adaletin duygulanımsal ve tarihsel boyutlarını dönüştüren bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır (Fainstein, 2010; Soja, 2013).

Bu kuramsal ve bağlamsal tartışmalar, kentsel dönüşümün duygulanımsal yönetim boyutunun yerel deneyimler üzerinden nasıl işlediğinin ampirik olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, tam da bu gereklilikten hareketle şu araştırma sorusuna odaklanmaktadır: Kentsel dönüşüm süreçleri, duygulanımsal yönetim mekanizmaları aracılığıyla kent sakinlerinin bellek, aidiyet ve mekânsal adalet deneyimlerini Türkiye bağlamında nasıl şekillendirmekte ve dönüştürmektedir?

Bu çalışma, Türkiye’de kentsel dönüşümün duygulanımsal yönetim boyutunu Ankara’daki Saraçoğlu Mahallesi örneği üzerinden incelemektedir. Erken Cumhuriyet Dönemi’nin sivil yaşam ideallerini mekânsallaştıran Saraçoğlu Mahallesi, tarihsel ve mimari niteliği kadar Ankara kent belleği içindeki simgesel konumuyla da özgün bir örnek sunmaktadır. Mahallenin dönüşüm süreci, risk, canlandırma ve ekonomik değer üretimi söylemleriyle meşrulaştırılmış; bu süreçte bellek, aidiyet ve kamusal kullanım biçimleri yeniden tanımlanmıştır. Bu nedenle Saraçoğlu Mahallesi, kentsel dönüşümün duygulanımsal yönetim mekanizmalarının gündelik deneyimler üzerinden nasıl kurulduğunu analiz etmek için elverişli bir vaka niteliğindedir.

Araştırma, nitel bir yöntemsel tasarıma dayanmaktadır. Veri, 2025 yılında Ankara’da yaşayan ve farklı toplumsal konumlara sahip katılımcılardan çevrim içi açık uçlu sorular aracılığıyla toplanmıştır. Toplam 79 katılımcının dâhil edildiği çalışma, katılımcıların Ankara ve Saraçoğlu

Mahallesi ile kurdukları ilişkilere, dönüşüm sürecine dair algılarına ve bu sürecin yarattığı duygulanımsal deneyimlere odaklanmaktadır. Veri seti, tematik analiz yoluyla çözümlenmiş; tekrar eden duygulanımsal örüntüler, bellek anlatıları ve aidiyet biçimleri sistematik biçimde analiz edilmiştir (Braun ve Clarke, 2006; 2021). Bu yaklaşım, duyguların bireysel tepkiler olarak değil, yönetim pratikleriyle iç içe geçmiş ilişkisel süreçler olarak ele alınmasına imkân tanımaktadır.

Çalışmanın teorik katkısı, duygulanımsal yönetim kavramını kentsel dönüşüm, bellek ve aidiyet literatürleriyle birlikte ele alarak, dönüşümün yalnızca mekânsal ya da ekonomik değil, aynı zamanda duygulanımsal bir iktidar pratiği olduğunu göstermesidir. Uygulamaya dönük katkı ise Türkiye’de kentsel dönüşüm politikalarının değerlendirilmesinde bellek, aidiyet ve duygulanımsal etkilerin göz ardı edilmesinin yarattığı toplumsal sonuçları görünür kılarak, daha kapsayıcı ve adalet temelli politika tartışmalarına zemin sunmasında yatmaktadır.

Makale şu şekilde yapılandırılmıştır; İlk bölümde duygulanımsal yönetim, bellek, aidiyet ve mekânsal adalet literatürü tartışılmaktadır. İkinci bölümde Türkiye’de kentsel dönüşümün yönetsel ve duygulanımsal mantığı ele alınmakta, Saraçoğlu Mahallesi’nin tarihsel ve politik bağlamı sunulmaktadır. Üçüncü bölüm, yöntem ve katılımcı profiline ayrılmıştır. Dördüncü bölümde tematik analiz bulguları; duygulanımsal yönetim, bellek ve aidiyet eksenlerinde tartışılmaktadır. Son bölüm ise bulguların kuramsal ve uygulamaya dönük sonuçlarını değerlendirmektedir.

Duygulanımsal Yönetişim

Kent politikalarının yalnızca maddi düzenlemeler ve mekânsal müdahalelerle değil, aynı zamanda duyguların nasıl üretildiği, yönlendirildiği ve yönetildiği üzerinden şekillendiğini vurgulayan çalışmalar, duygulanımsal yönetim kavramını kentsel yönetim analizlerinin merkezine yerleştirmiştir. Duygulanım (affection), bireylerin ve bedenlerin çevreleriyle kurdukları ilişkiler içinde ortaya çıkan; başkalarına ve mekâna yayılan etkilenme hallerini ifade etmektedir (Massumi, 2015; Anderson, 2009; Clough, 2007). Bu yaklaşıma göre duygular, bireyin iç dünyasına ait değildir. Duygulanımsal yönetim (affective governance), duygulanımı politikanın odağına yerleştirerek, mekân ve toplum çalışmalarında duygulanımları temel analiz nesnesi olarak kabul etmektedir. Söz konusu duygulanımlar; insanların bir araya geldiği mekânlarda

ortaya çıkan, yayılan ve başkalarını etkileyen ortak atmosferler olarak işlev görmektedir. Politika, mekânlarda hissedilen duygusal yoğunluklar ve paylaşılan kolektif atmosferler üzerinden deneyimlenmektedir. Atmosfer burada öznel bir his ya da nesnel bir mekân değil, yarı nesnel bir oluş hâli; mekânda dolaşan, hissedilmeden önce mekânı saran ve ancak hissedildiğinde varlığı tescillenilen bir koşullanma alanıdır. Maddi düzenlemeler, söylemsel çerçeveler ve bedensel etkilennemelerin kesişiminde kurulmaktadır; mekânsal olarak yerel, duygulanımsal olarak yaygın ve politik olarak müdahale edilebilirdir. Bu bakımdan duygulanımsal yaşamın yönetimi, aktörlerin duyguların doğacağı koşulları tasarlayarak belirli atmosferlerin baskın hâle gelmesini sağlaması ile ilgilidir (Anderson, 2009; 2014). Atmosferin, tanımlanması güç, etkisi yaygın ve itirazı zor doğası, onu, kentsel iktidar için ideal bir müdahale yüzeyine dönüştürmektedir.

Duyguların politikliğini merkeze alan bu okuma, çağdaş kent yönetiminin yalnızca teknik düzenlemelerden veya hukuki çerçevelerden oluşmadığını; karar süreçlerinin duyguların üretilmesi, yönlendirilmesi ve belirli politik amaçlara göre harekete geçirilmesi yoluyla da şekillendiğini öne sürer (Xu ve diğ., 2025). Duygulanımsal yönetim (affective governance), kentsel iktidarın duyguları bir politika aracına dönüştürerek belirli duygu atmosferleri yarattığını, bu atmosferlerin de hem sakinlerin algısını hem de dönüşüm süreçlerine yönelik rızayı biçimlendirdiğini ifade eder. Thrift'in (2004) belirttiği gibi, duygular kent yaşamının arka planındaki pasif unsurlar değil, bizzat kentsel iktidarın işleyişine dahil edilen aktif araçlardır. Duygulanımsal yönetim, sıradan kent olaylarının dahi yönetsel çerçeveler içinde belirli duygular etrafında organize edilerek kent sakinlerinin dikkatinin ve duyarlılığının yönlendirilebildiğini göstermektedir (Ernwein ve Matthey, 2019). Bu nedenle kent politikaları, giderek daha fazla biçimde korku, güvenlik, huzur, kaygı ya da umut gibi duygulanımlar üzerinden meşrulaştırılır. Bu yaklaşım, kentsel dönüşümün neden çoğu zaman teknik bir zorunluluk olarak değil, duyguları harekete geçiren bir müdahale olarak sunulduğunu anlamak açısından önemlidir.

Duyguların yönetsel bir kaynak olarak kullanılmasının en görünür olduğu alanlardan biri, kentsel dönüşümdür. Kentsel dönüşüm söylemleri, genellikle tehlike, risk, çöküş, çürüme ya da aksine yenilenme, canlanma ve modernleşme gibi duygulanımsal çağrışımlar üretmektedir. Swyngedouw, Moulaert ve Rodríguez (2002), bu tür bü-

yük ölçekli projelerin neoliberal kentleşme pratiklerinde duyguların nasıl bir meşruiyet zemini oluşturduğunu ayrıntılı biçimde ortaya koymuşlardır. Benzer biçimde Marotta ve Cummings'in (2019) duygulanımsal taşma (affective overflow) kavramsallaştırması, planlama süreçlerinde geleceğin temsiline, örneğin dönüşüm sonrası görsel imgelerin, yalnızca bilgilendirici değil, aynı zamanda duygulanımı yönlendiren bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Böylece teknik raporlar, planlama kararları ve yatırım stratejileri yalnızca teknik olarak değil, aynı zamanda güçlü bir duygulanımsal çerçeveye desteklenmekte; kent sakinleri belirli bir dönüşümün kaçınılmaz olduğuna ikna edilmektedir. Bu durum, kentsel dönüşümün yalnızca mekânsal değil, aynı zamanda duygulanımsal bir mühendislik süreci olduğunu göstermektedir.

Neoliberal dönemde duygulanımın yönetsimsel bir kaynak olarak kullanılması; afet riskinin, ekonomik belirsizliğin ve güvenlik kaygısının yoğun biçimde dolaşıma sokulduğu bir siyaset tarzını da beraberinde getirmiştir (Özbilgin, Erbil ve Valsecchi, 2025). Klein'in (2007) afet kapitalizmi (disaster capitalism) olarak adlandırdığı yaklaşım, afet olasılıklarının ya da kriz dilinin nasıl ekonomik büyüme politikalarını desteklemek için seferber edildiğini açıklamaktadır. Bu çerçevede risk, yalnızca fiziksel bir duruma işaret etmemekte; dönüşümün aciliyeti için duygulanımsal bir zemin üretmektedir. Kent yönetiminin duygulanım üretimindeki araçsallaştırıcı rolü, Willis ve Nold'un (2022) duygusal veriye ilişkin eleştirilerinde de görünürdür: Kent sakinlerinin duygusal tepkileri, giderek yönetsimsel bir veri kaynağına dönüştürülerek planlama süreçlerinin parçası hâline gelmekte ve böylece duygular, kentsel müdahalelerin meşruiyetini güçlendiren ölçülebilir unsurlar olarak yeniden çerçevelenmektedir. Bunun kent yönetimi açısından sonucu, dönüşüm süreçlerinin toplumsal tartışma alanından koparak, zorunlu ve gecikemez müdahaleler olarak sunulmasıdır. Kuyucu'nun (2018) belirttiği gibi, Türkiye'de de kentsel dönüşümün merkezileşmesi ve yetkinin yerel aktörlerden merkezi kurumlara kayması, bu duygulanımsal çerçevenin yönetsimsel bir strateji hâline gelmesine zemin hazırlamaktadır. Zira yönetsimsel merkezileşme, duyguların da tek merkezden belirlendiği ve yerel aktörlerin ve kentlilerin bu süreçte pasif alıcılar olarak kurgulandığı bir sürece tekabül etmektedir.

Kentsel dönüşüm süreçlerinin bu duygulanımsal mühendisliği, yalnızca mevcut mekânsal düzenin yeniden tasarlanmasından ibaret değildir; aynı zamanda yerle kurulan

bağların, kolektif hatırlamanın ve gündelik aidiyet biçimlerinin nasıl yeniden tanımlandığını belirleyen daha derin bir yönetim biçimini de açığa çıkarmaktadır. Duyguların politik bir kaynak olarak seferber edilmesi, yerlerin nasıl deneyimlendiğini ve hangi mekânsal değerlerin korunmaya layık görüldüğünü dolaylı biçimde belirler. Bu nedenle duygulanımsal yönetim, mekânsal adalet ve bellek politikalarını dışlayan bir teknik düzenleme alanı değil; tam tersine, yerin anlamını, hafızasını ve sakinlerin aidiyetini dönüştüren bir iktidar ekonomisidir. Bu çerçevede, bir sonraki bölümde ele alınacak olan bellek, aidiyet ve mekânsal adalet tartışmalarının neden kentsel dönüşüm süreçlerinin duygulanımsal boyutlarıyla birlikte düşünülmeli gerektiğini açıkça göstermektedir.

Bellek, Aidiyet ve Mekânsal Adalet

Kentsel dönüşüm süreçlerinin yarattığı mekânsal müdahaleler, yalnızca fiziksel dokuyu dönüştürmekle kalmamakta; aynı zamanda yerle kurulan bellek ilişkilerini, aidiyet biçimlerini ve adalet beklentilerini köklü biçimde yeniden şekillendirmektedir. Kolektif hafızanın mekânsal taşıyıcılığını açıklayan Halbwachs'a (1992) göre bellek, toplumsal yaşamın yerle ilişkili biçimde örgütlenmesinden bağımsız düşünülmemelidir. Bu doğrultuda, mekândaki kırılmalar aynı zamanda hatırlamanın sürekliliğini de kesintiye uğratmaktadır. Connerton'un (1989), gündelik pratiklerin hatırlama rejimlerini nasıl kurduğunu gösteren çalışması da dönüşümün insanların yerle ilişkisini yalnızca maddi değil, aynı zamanda bedensel ve duygulanımsal düzeyde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Relph'in (1976) mekânsızlaşma (placelessness) kavramı, kentsel müdahalelerin bellek ve aidiyet üzerinde yarattığı bu çarpılmayı anlamak için temel bir tartışma noktası sunmaktadır. Relph, ayırt edici nitelikleri taşıyan yerlerin gelişigüzel biçimde ortadan kaldırılmasının, mekâna dair duyarlılıkların bastırılmasının ve yer deneyiminin anonim, değiştirilebilir bir ortama indirgenmesinin; insanların, mekânla kurdukları anlam dünyalarını boşa düşürdüğünü ifade etmektedir. Bu durum fiziksel dönüşüm gerçekleşirken, duygusal ve tarihsel bağların da aşındığını göstermektedir.

Aidiyetin kırılması, yerle kurulan bağların yalnızca mekânsal konumlanma değil, aynı zamanda hatıraların, ilişkilerin ve gündelik tekrarların ürettiği bir duygulanım bütünlüğü olduğunu ortaya koymaktadır. Tuan'ın (1977) insan-mekân ilişkisine dair klasik tartışması, aidiyetin deneyimden ve duygulanımdan beslendiğini vur-

gulamaktadır. Benzer biçimde Seamon (2014), gündelik ritimlerin ve bedensel yer tutma pratiklerinin, aidiyet hissini nasıl taşıdığını açıklayarak, dönüşüm süreçlerinde bu ritimlerin kesintiye uğramasının yarattığı duygusal kaybı görünür kılmaktadır. Dolayısıyla mekânsal aidiyetin zayıflaması, mekânsal adalet tartışmasının yalnızca mülkiyet, barınma ya da hizmet erişimi gibi dağıtımsal adalet meseleleriyle sınırlı olmadığını; yer deneyiminin, duygusal ve tarihsel değerlerinin de korunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Mekânsal adalet literatürü bu noktada belirleyici bir çerçeve sunmaktadır. Soja (2013), adaletin mekânsal bir mesele olduğunu vurgulayarak, mekânın yeniden dağıtım ve yeniden tanımlanması süreçlerinin toplumsal eşitsizlikleri derinleştirebileceğini belirtmiştir. Fainstein'in (2010) "adil kent" yaklaşımı da dönüşüm politikalarının yalnızca ekonomik verimlilik ya da yatırım çekme kapasitesiyle değil, mekânda yaşayanların hakları, hafızaları ve aidiyetleriyle değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu literatür, dönüşümün duygulanımsal etkilerini dikkate almayan politikaların kaçınılmaz biçimde adaletsiz sonuçlar üreteceğini ortaya koymaktadır.

Bellek, kentsel adaletin en sessiz fakat en etkili unsurlarından biridir. Till'in (2005) bellek ve mekân üzerine yaptığı çalışmada gösterdiği gibi, mekânsal müdahaleler yalnızca kentsel dokuyu değil, aynı zamanda toplulukların kendilerini kente yerleştirme biçimlerini de dönüştürmektedir. Hoelscher ve Alderman (2004) ise belleğin mekânla kurduğu ilişkinin, toplulukların kimlik, süreklilik ve aidiyet hislerinin temel taşı olduğunu savunmuşlardır. Bu nedenle bellek, kentsel dönüşüm süreçlerinde korunması gereken kültürel bir unsur olmanın ötesinde, mekânsal adalet talebinin duygulanımsal temelini oluşturmaktadır.

Nihayetinde bellek, aidiyet ve mekânsal adalet, birbirinden bağımsız değil; kentsel dönüşüm süreçlerinin, duygulanımsal yönetim biçimleriyle iç içe geçmiş üç boyutudur. Mekânsal müdahalelerin duygulanımsal sonuçlarını görünür kılmak, hem yerin anlamını korumak hem de dönüşüm süreçlerinin adaletini değerlendirmek açısından kritik bir gerekliliktir. Bu nedenle adil bir kentsel politika, yalnızca fiziksel mekânı düzenleyen değil, aynı zamanda hafızanın, aidiyetin ve duygulanımın, kentsel yaşam için taşıdığı değeri tanıyan bir yaklaşım gerektirmektedir.

Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Duygulanımsal ve Yönetişimsel Mantiğı

Türkiye’de kentsel dönüşümün kavramsallaştırılması, tarihsel olarak mekânsal iyileştirme hedefiyle başlamış görünse de süreç zamanla mekânsal müdahalenin ötesine geçerek hem duygulanımsal yönetişimin hem de bellek ve aidiyet siyasetinin temel alanlarından birine dönüşmüştür. Sanayi Devrimi sonrası Avrupa’daki insanlık dışı kent koşullarını iyileştirmeye yönelik ütopyacı yaklaşımlar (Şahin, 2003; 2015) ve İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden inşa arayışları (Akkar, 2006), Türkiye’de başlangıçta fiziksel düzenlemelere dayalı bir modernleşme tahayyülünün temel referansları olmuştur. Ancak, 1950’lerden itibaren uygulanan ıslah imar planları ve af yasaları (Özdemir Sönmez, 2003; Ataöv ve Osmay, 2007), dönüşümün yalnızca fiziksel mekâna yönelik bir teknik müdahale olarak kurgulanmasının yeni sorunları da beraberinde getirdiğini göstermiştir. Bu dönem, kentsel dönüşümün teknik bir mesele olarak çerçevelenmesinin, duygusal, toplumsal ve mekânsal aidiyete ilişkin sonuçlarının büyük ölçüde görünmez kılındığı bir zemin hazırlamıştır.

1990’lardan itibaren küresel ölçekte neoliberal kentsel politikaların öne çıkması, dönüşümü yalnızca bir planlama faaliyeti değil, aynı zamanda duyguların, algıların ve rızanın yönetildiği bir yönetim biçimine dönüştürmüştür. Swyngedouw ve diğ. (2002) büyük ölçekli projeler üzerinden tartıştığı gibi, ekonomik büyüme, rekabetçilik ve yatırım çekme hedefleri, dönüşüm projelerini teknik zorunluluklar olarak sunarken aynı zamanda güvenlik, çöküş, risk veya canlanma gibi duygulanımsal çerçeveler üzerinden meşrulaştırmıştır. Bu durum, Türkiye’nin Habitat II sonrasında (Güzey, 2009) dönüşümü güvenli ve “sağlam” kentler yaratmanın yolu olarak kodlamasıyla birleşerek, mekânsal müdahalelerin duygusal-politik bir söylem içinde yer almasına zemin hazırlamıştır.

2000’ler sonrasında dönüşümün yönetişimsel niteliği daha da belirginleşmiştir. Kuyucu’nun (2018) ortaya koyduğu gibi yetkilerin ilçe belediyelerinden büyükşehir belediyelerine, oradan da merkezi yönetime doğru taşınması; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kurulması; 6306 sayılı yasanın riskli alan ilanını kolaylaştırması, dönüşümün merkezileşmiş bir iktidar teknolojisine dönüştüğünü göstermektedir. Bu merkezileşme yalnızca hukuki bir yeniden ölçeklendirme değildir; aynı zamanda duygulanımsal yönetişimin kurumsallaşmasıdır. Çünkü risk söy-

lemi, afet tehdidi, çöküntü ve çürüme imajları, dönüşümün aciliyetini sürekli yeniden üreterek rıza üretiminin temel aracına dönüşmüştür.

Afet kapitalizmi yaklaşımını Türkiye bağlamına uyarlayarak gösterdiği gibi, afet ihtimali ekonomik büyüme için bir fırsat rejimine dönüşmüş; deprem riski yalnızca tehlikenin olduğu bölgelerde değil, tehlikenin tartışılabilir olduğu alanlarda da dönüşümü hızlandırmanın duygusal ve hukuki gerekçesi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Güney, 2022; Özbilgin ve diğ., 2023). Böylece dönüşüm, teknik bir zorunluluk olarak değil, korku ve aciliyet duygularının birleştiği bir atmosferde yürütülen politik bir operasyon hâline gelmiş; duygulanım ile mekân siyaseti iç içe geçmiştir.

Bu sürecin toplumsal sonuçlarından biri, dönüşümün mekânsal adalet ve bellek ile olan ilişkisinin sistematik biçimde zayıflatılmasıdır. Dönüşüm projeleri çoğu zaman sosyal etki değerlendirmesi olmaksızın, yerle kurulan bağları, gündelik ritimleri, topluluk hafızasını ve yer anlamını dikkate almadan uygulanmıştır. STK’ların ve yerel aktörlerin dışlanması, sakinlerin mekâna dair deneyimlerinin karar alma süreçlerinden çıkarılması ve muhalefetin merkezileşmiş mekanizmalar tarafından sınırlandırılması; dönüşümün yalnızca mekânsal değil, aynı zamanda duygusal ve toplumsal bir kopuşa yol açtığını göstermektedir.

Bugün geline nokta Türkiye’de kentsel dönüşüm, teknik bir planlama aracı veya ekonomik büyüme stratejisinden çok daha fazlasıdır: Duyguların yönetildiği, rızanın üretildiği, hafızanın yeniden yazıldığı ve aidiyetin kırıldığı bir yönetim alanı hâline gelmiştir. Bu nedenle dönüşüm süreçlerinin anlaşılması, yalnızca uygulama pratiğinin değil, aynı zamanda duygulanımsal yönetim mantığının ve mekânsal adalet perspektifinin birlikte düşünülmesini gerektirir.

Bağlam: Saraçoğlu Mahallesi

Saraçoğlu Mahallesi’nin tarihsel seyri, erken Cumhuriyetin modern ve sivil yaşam ideallerini temsil eden bir konut yerleşiminin zamanla artan rant baskısı, risk söylemi, koruma statüsünün değiştirilmesi, zorunlu tahliye süreçleri ve yeniden işlevlendirme politikalarıyla nasıl kuşatıldığını göstermektedir (Tablo 1). 1940’larda devlet eliyle planlanmış bir modern yaşam alanı olarak inşa edilen Mahalle, Paul Bonatz tasarımıyla, bahçekent hareketinin Türkiye’deki en nitelikli örneklerinden biri olmuş ve erken Cumhuriyetin konut politikalarını sivil yaşam

Tablo 1. Saraçoğlu Mahallesi'nin Dönüşüm Sürecinin Zaman ve İçerik Boyutlu Özeti

Dönem / Yıl	Olay / Müdahale	Meşrulaştırıcı Söylem / Politik Çerçeve	Duygulanımsal ve Mekânsal Etki	Kaynaklar
1944–1946	4626 sayılı yasa; memur konutlarının inşası; Bonatz tasarımı yerleşke	Modern Cumhuriyet ideali; bahçe-kent hareketinin yerelleşmesi	Çok işlevli, sivil bir Cumhuriyet mekânının inşası; güçlü yer bağı ve aidiyet	Sarıoğlu, 2001; Keleş, 2010; Şenyapılı, 2016; Bilgin, 2020
1950–1954	Konutların satışı / yüksek gelirli memurların çıkarılması tartışmaları	“Sosyal adalet” söylemi; lojmanların verimsiz kullanımı	Sosyal bileşim tartışmalarının başlaması; mekânın statü üzerinden politikleşmesi	Bayraktar, 2011; Başağaç, 2018
1950’ler–1980	Kızılay’ın merkezleşmesi, ticaret baskısı	Yoğunluk artışı ve işlev çeşitlenmesi	Saraçoğlu’nun çevresinde baskı; konut–ticaret karşılığının derinleşmesi	Altaban, 1998; Başağaç, 2018
1979	1. Derece Kentsel Sit Alanı olarak ilanı	Koruma ihtiyacı	Hukuki koruma; kültürel ve mimari değer tanınması	Tanrıverdi, 2012
1994	Sit statüsünün geçici kaldırılması; Arsa Ofisi’ne devredilme girişimi	Değerlenme ve “kamu malının ekonomik kullanımı” söylemi	İlk büyük rant baskısı; toplumsal karşı çıkış	Tanrıverdi, 2012; Başağaç, 2018
2000’ler	Dönüşüm mevzuatının güçlenmesi (5366, 6306)	Risk söylemi; güvenli kentler; afet sonrası yeniden yapılanma	Kentsel dönüşümün merkezileşmesi; yerel itiraz mekanizmalarının zayıflatılması	Kuyucu, 2018; Güzey, 2009
2013	Riskli alan ilanı	“Binaların ekonomik ömrünün dolması”, “çökme tehlikesi”	Afet söylemi üzerinden duygulanımsal çerçeve kurulması	Batuman, 2014
2014	Danıştay’ın riskli alan kararını iptali	Bilimsel gerekçe eksikliği	Hukuki dayanaksızlığın görünürleşmesi	Batuman, 2014
2014 Temmuz	Lojman tahsislerinin kaldırılması; Maliye’ye devredilmesi	“Ekonomiye kazandırma” söylemi	Mahallenin boşaltılması; çöküntü imgesinin güçlenmesi	“Danıştay’dan Bir...”, 2018, 5 Nisan
2015	Koruma statüsünün 1. dereceden 2. dereceye indirilmesi	“Esnek yeniden işlevlendirme”	Mahallenin korunabilirlik düzeyinin düşürülmesi	“Saraçoğlu Mahallesi’nde Zorunlu...”, 2015, 27 Temmuz
2014–2016	Zorla tahliyeler; hızlı çöküntüleşme	“Atıl alan” söylemi	Duygulanımsal yıpratma; yer duygusunun aşınması	“Saraçoğlu Mahallesi’ne Bayram...”, 2015, 15 Temmuz

Tablo 1 devam

Dönem / Yıl	Olay / Müdahale	Meşrulaştırıcı Söylem / Politik Çerçeve	Duygulanımsal ve Mekânsal Etki	Kaynaklar
2020	Emlak Konut'un "Koruma, Yenileme, Yaşatma Projesi"	"Tarihî dokunun korunması ve canlandırma" söylemi	Karma kullanım; aidiyet ve bellek yerine ekonomik değer üretimi	"Saraçoğlu Mahallesi Aslına...", 2024, 3 Kasım
2023–2024	Projenin tamamlanması; resmî tanıtım	Yeşil alan, tarihî doku, yeni yaşam alanı söylemi	Hafıza mekânının dönüşen politik ekonomisi; kamusal niteliğin yeniden tanımlanması	"Saraçoğlu Mahallesi Aslına...", 2024, 3 Kasım

idealleriyle birlikte mekânsallaştırmıştır (Bilgin, 2020; Ak Kuran ve Kuran, 2016). 1990'lerden itibaren Kızılay bölgesinin yoğunlaşması, ticari kullanımların artması ve merkezdeki değerlenme, Saraçoğlu üzerinde sistematik bir baskı yaratmış; sit statüsünün zayıflatılması ve kullanım biçimlerinin değiştirilmesine yönelik girişimler giderek hızlanmıştır (Tanrıverdi, 2012; Başağaç, 2018). 2000'lerden sonra ise Türkiye'de risk, afet ve çöküntü söylemleri üzerinden yürüyen kentsel dönüşüm politikaları mahalleyi doğrudan etkilemiş; 6306 sayılı yasa kapsamında üretilen risk söylemi Saraçoğlu'nu yeniden dönüşüm gündeminin merkezine taşımıştır (Kuyucu, 2018; Batuman 2014). Bu süreçte üretilen söylemler, ekonomi için değer yaratma, riskin aciliyeti ve âtlı alanın canlandırılması gibi ifadelerle duyguların, algıların ve aciliyet atmosferlerinin kentsel müdahaleleri meşrulaştırmada nasıl kullanıldığını görünür kılmaktadır. Risk ve çöküntü imgelerinin sürekli vurgulanması, Batuman'ın (2014) belirttiği gibi, bilimsel temelden çok politik ve ekonomik hedeflere dayanan bir aciliyet duygusu üretmiştir. Ayrıca Kuyucu'nun (2018) ortaya koyduğu merkezileşme dinamikleri, karar süreçlerinde yerel muhalefetin etkisini azaltarak yönetsel ve duygusal baskıyı daha görünür hâle getirmiştir.

Tablo 1'deki kronoloji, Anderson'ın (2014) duygulanımsal yaşamın yönetimi çerçevesinde okunduğunda Saraçoğlu'nda dört evreli bir atmosfer politikasını görünür kılmaktadır. 2013 riskli alan ilanı bir aciliyet atmosferi kurmuş; 'çökme tehlikesi' söylemi, Danıştay'ın 2014 iptaliyle bilimsel temelden yoksun olduğu tescillense de müdahale için gerekli kaygı zeminini üretmiştir (Batuman, 2014). 2014–2016 arasındaki tahliyeler ve 'âtlı alan' söylemi, çöküntü atmosferini söylemsel olmaktan çık-

arıp maddi olarak inşa etmiş; boşaltma yıkıntıyı, yıkıntı terk edilmişliği, terk edilmişlik yeni müdahale gerekçesini üretmiştir. 2020'deki "Koruma, Yenileme, Yaşatma Projesi" söylemi çöküntünün yerine kurtarma ve umut atmosferini geçirmiş; mahalleyi hafızanın "yaşatıldığı" bir alan olarak çerçeveleyerek eski sakinlerin geri dönüş taleplerini söylemsel olarak ikincilleştirmiştir. 2023–2024'te projenin tamamlanmasıyla birlikte vaat edilen kamusal süreklilik ile tüketim odaklı karma kullanım arasındaki uçurum, sakinlerde yapısal olarak hazırlanmış bir hayal kırıklığı atmosferi üretmiştir. Aciliyet, çöküntü, umut ve hayal kırıklığı hattında atmosfer, müdahalenin bir yan etkisi olmaktan çıkıp müdahaleyi mümkün kılan ve onu duygulanımsal olarak tamamlayan kurucu koşul hâlini almıştır. Saraçoğlu örneği bu yönüyle, kayıp ve hayal kırıklığının, dönüşümün istenmeyen sonuçları olarak değerlendirilemeyeceğini, yönetsel olarak üretilen kurucu çıktılar biçiminde okunması gerektiğini göstermektedir.

Yöntem

Bu çalışma, kentsel dönüşüm süreçlerinin duygulanımsal boyutlarını analiz etmek üzere nitel bir araştırma tasarımına dayanmaktadır. Duygulanımsal yönetim yaklaşımı, kentsel müdahalelerin fiziksel ya da yönetsel düzenlemeler ve kentlilerin gündelik yaşamlarında hissedilen, yorumlanan ve müzakere edilen süreçler olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Bu nedenle araştırma, ölçülebilir tutumlar ya da önceden tanımlı değişkenler üzerinden ilerlemek yerine, katılımcıların deneyimlerine, anlatılarına ve anlamlandırma pratiklerine odaklanan nitel bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu çerçevede duygular, bireysel tepkiler ya da öznel hâller şeklinde ele alınmamış;

iktidar ilişkileriyle iç içe geçmiş, mekân, bellek ve aidiyet üzerinden kurulan yönetsel süreçlerin kurucu unsurları olarak kavramsallaştırılmıştır. Nitel yöntem, bu çok katmanlı ve ilişkisel sürecin gündelik deneyimler içinden nasıl kurulduğunu görünür kılmak açısından analitik olarak elverişli bir zemin sunmaktadır (Pile, 2010).

Araştırma, kentsel dönüşümün yarattığı belirsizlik, kayıp ve beklenti gibi duygulanımsal deneyimlerin nasıl üretildiğini ve zaman içinde nasıl normalleştirildiğini anlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda tematik analiz tercih edilmiştir. Tematik analiz, katılımcı anlatılarında tekrar eden anlam örüntülerini, duygulanımsal temaları ve bu temaların yönetim pratikleriyle kurduğu ilişkileri sistematik biçimde incelemeye olanak tanımaktadır (Braun ve Clarke, 2006; 2021). Özellikle duygulanımın zamansal, ilişkisel ve bağlamsal bir süreç olarak ele alındığı çalışmalarda, tematik analiz hem esnek hem de derinlemesine bir analitik çerçeve sunmaktadır. Aynı zamanda bu yaklaşım, duygulanımsal deneyimlerin bireysel anlatılar düzeyinde kalmasının ötesine geçerek, bu deneyimlerin hangi yönetsel söylemler, belirsizlik rejimleri ve mekânsal müdahalelerle kesiştiğini ortaya koymayı mümkün kılmaktadır. Böylece yönetim, kurumsal kararlar ve resmi söylemlerle sınırlı bir alan olarak değil, gündelik deneyimler ve duygusal düzenlemeler aracılığıyla işleyen bir süreç olarak analiz edilebilmektedir (Slaby, Mühlhoff ve Wüschner, 2019). Araştırma, katılımcı anlatılarına dayalı nitel veri üretimi ve eleştirel tematik analiz yoluyla yürütülmüştür. Analiz süreci, duygulanımsal deneyimlerin hangi yönetim pratikleriyle kesiştiğini ve bu pratiklerin kentsel dönüşüm sürecinde nasıl meşrulaştırıldığını ortaya koymaya odaklanmaktadır.

Çalışma için 25.12.2025 tarihinde E-11054618-302.08.01-409218 protokol numarası ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan etik kurul onayı alınmıştır.

Veri toplama ve katılımcılar

Araştırmanın verisi 2025 yılında çevrim içi bir form aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama sürecinde açık uçlu sorulardan oluşan bir form tercih edilmiştir; çünkü duygulanımsal yönetim yaklaşımı, kentsel dönüşüm deneyimlerinin standartlaştırılmış yanıtlar ya da kapalı ölçekler aracılığıyla yeterince yakalanamayacağını varsaymaktadır. Açık uçlu sorular, katılımcıların bellek, aidiyet ve kentsel değişime ilişkin duygulanımsal deneyimlerini kendi kelimeleriyle, kendi vurgu ve öncelikleri doğrultu-

sunda ifade edebilmelerine olanak tanımıştır. Bu yöntem, duyguların önceden tanımlanmış kategorilere indirgenmesi yerine, gündelik deneyimler, çağrışımlar ve anlatılar üzerinden nasıl kurulduğunu ve anlamlandırıldığını görünür kılmayı mümkün kılmıştır. Çevrim içi veri toplama biçimi ise katılımcıların mekânsal ve zamansal kısıtlar olmaksızın sürece katılmalarını sağlayarak, farklı yaşam güzergâhlarına ve deneyimlere sahip bireylere erişimi kolaylaştırmış ve böylece verinin çeşitliliğini artırmıştır.

Çevrim içi soru formu üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, katılımcıların Ankara ile kurdukları ilişkiyi, şehre attettikleri anlamları, aidiyet duygularını ve kentsel değişimlerin yarattığı duygulanımsal deneyimleri, yönetim algılarıyla birlikte ele alan sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm, Saraçoğlu Mahallesi'ne odaklanarak katılımcıların Mahalle'yle kurdukları gündelik temasları, bellek ve duygusal çağrışımlarını, kentsel dönüşüm sürecine dair farkındalıklarını ve bu sürecin yarattığı duygusal gerilimleri incelemeyi amaçlamaktadır. Üçüncü bölüm ise yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve Ankara'daki yerleşiklik deneyimi gibi demografik bilgileri içermektedir; bu bilgiler duygulanımsal deneyimlerin farklı toplumsal konumlar ve yaşam güzergâhları üzerinden nasıl çeşitlendiğini analiz etmek amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmaya toplam 79 katılımcı dâhil olmuştur. Katılımcıların yaşları 20 ile 74 arasında değişmektedir. Örneklemin 55'i kadın, 24'ü erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Eğitim düzeyi dağılımı incelendiğinde, katılımcıların 11'i lise, 31'i lisans, 24'ü yüksek lisans ve 13'ü doktora mezunudur. Bu dağılım, örneklemin hem farklı eğitim düzeylerini hem de akademik ve akademi dışı bilgi üretim biçimlerini kapsadığını göstermektedir. Mesleki açıdan örneklem; akademisyenler ve öğretim elemanları, kamu çalışanları, özel sektör çalışanları, serbest meslek sahipleri, öğrenciler, ev içi emekle meşgul olanlar ve emekliler gibi geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Katılımcıların doğum yerleri Ankara ağırlıklı olmakla birlikte Türkiye'nin farklı bölgelerini ve sınırlı sayıda yurt dışı yerleşimini kapsamaktadır. Katılımcılar ağırlıklı olarak Çankaya, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Keçiören ve Sincan ilçelerinde ikamet etmektedir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Analiz

Verinin analizi, tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda, çok aşamalı ve yinelemeli bir süreç izlenerek gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz, katılımcı anlatılarında tekrar

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Takma İsim	Yaş	Cinsiyet	Son aldığı mezuniyet derecesi	Meslek	Doğum Yeri	İlişki Durumu	Ankara'da Yaşama Süresi (yıl)	İlçe
Ayşe	29	Kadın	Lisans	Ev Hanımı	Ankara	Var	22	Mamak
Mehmet	42	Erkek	Yüksek Lisans	Mühendis	Ankara	Yok	42	Mamak
Oya	39	Kadın	Doktora	Akademisyen	Zonguldak	Evli	37	Çankaya
Zeynep	42	Kadın	Lisans	Yönetici	Ankara	Bekâr	42	Çankaya
Ali	33	Erkek	Yüksek Lisans	Devlet Memuru	Ankara	Evli	33	Çankaya
Derya	37	Kadın	Lisans	Avukat	Adana	Yanıt yok	Yanıt yok	Yanıt yok
Ferah	50	Kadın	Lise	Klinik Yöneticisi	Ankara	Var	50	Çankaya
Seda	29	Kadın	Yüksek Lisans	Araştırma Görevlisi	Kayseri	Bekâr	2	Çankaya
Burcu	31	Kadın	Yüksek Lisans	Akademisyen	Ankara	Evli	31	Etimesgut
Gizem	23	Kadın	Lisans	İşletme	İzmir	Yok	23	Keçiören
Melis	27	Kadın	Lisans	E Ticaret Uzmanı	Konya	Var	1	Çankaya
Canan	24	Kadın	Yüksek Lisans	Mali Müşavir	Ankara	Bekâr	24	Çankaya
Sinan	51	Erkek	Yüksek Lisans	Mimar	Ankara	Evli	51	Çankaya
Emre	33	Erkek	Yüksek Lisans	Mühendis	Eskişehir	Yanıt yok	5	Etimesgut
Aysun	63	Kadın	Lisans	Öğretmen	Bursa	Evli	33	Çankaya
Hatice	52	Kadın	Lise	Ev Hanımı	Ankara	Evli	52	Çankaya
Selin	42	Kadın	Yüksek Lisans	Stk Çalışanı	Konya	Bekâr	9	Çankaya
Ece	23	Kadın	Lisans	İşsiz	Ankara	Var	23	Çankaya
Nilgün	41	Kadın	Lisans	Tarım Mühendisi	Ankara	Bekâr	41	Etimesgut
Demir	33	Erkek	Lisans	Kişisel Antrenör	Çankırı	Nişanlı	15	Mamak
Leyla	45	Kadın	Yüksek Lisans	Sanat Tarihçisi	Hatay	Evli	21	Yenimahalle
Dilan	23	Kadın	Lisans	Dijital Pazarlama Uzmanı	Sivas	Var	6	Çankaya
Ayla	44	Kadın	Yüksek Lisans	Öğretmen	Ankara	Boşanmış	41	Çankaya
Esra	38	Kadın	Doktora	Akademisyen	İzmir Karşıyaka	Evli	18	Çankaya
Sevgi	33	Kadın	Lisans	Operatör	Ankara	Evli	33	Mamak
Gül	34	Kadın	Lisans	Memur	Aydıncık	Evli	34	Mamak
Pınar	36	Kadın	Lisans	Sosyal Hizmet Uzmanı	Antakya	Bekâr	6	Çankaya
Kemal	69	Erkek	Lisans	Emekli Asker	Antalya	Evli	40	Çankaya

Tablo 2 devam

Takma İsim	Yaş	Cinsiyet	Son aldığı mezuniyet derecesi	Meslek	Doğum Yeri	İlişki Durumu	Ankara'da Yaşama Süresi (yıl)	İlçe
Aslı	30	Kadın	Yüksek Lisans	Araştırma Görevlisi	Ankara	Bekâr	15	Keçiören
Nisa	39	Kadın	Lisans	Aşçı	Ankara	Boşanıyor	39	Yenimahalle
Tolga	32	Erkek	Yüksek Lisans	Akademisyen	İzmir	Evli	9	Yenimahalle
Zeliha	25	Kadın	Lisans	Çalışmıyor	Antalya Manavgat	Yok	0	Çankaya
Ebru	30	Kadın	Lisans	Ürün Süreç Yöneticisi	Erzurum	Bekâr	30	Çankaya
Erkan	28	Erkek	Lisans	Paketleme Elemanı	Ankara Altındağ	Yok	28	Sincan
Sibel	29	Kadın	Yüksek Lisans	Denetçi	Antalya Manavgat	Yok	7	Çankaya
Yusuf	30	Erkek	Lisans	Memur	Ankara	Evli	30	Sincan
Okan	25	Erkek	Yüksek Lisans	Kamu Hizmetlisi	Ankara	Yok	25	Sincan
Aysel	44	Kadın	Lisans	Mühendis	Eskişehir	Evli	26	Çankaya
Necla	66	Kadın	Lisans	Emekli Avukat	Ankara	Evli	66	Çankaya
Cem	37	Erkek	Yüksek Lisans	Kamu	Ankara	Yanıt yok	37	Keçiören
Baran	41	Erkek	Doktora	Akademisyen	İstanbul	Bekâr	13	Çankaya
Emrah	20	Erkek	Lise	Lisans Öğrencisi	Kayseri	Bekâr	3	Çankaya
Serkan	39	Erkek	Yüksek Lisans	Memur	İstanbul	Yanıt yok	8	Çankaya
Selma	33	Kadın	Doktora	Akademisyen	Ankara	Var	10	Etimesgut
Duygu	38	Kadın	Doktora	Akademisyen	Ankara	Bekâr	38	Keçiören
Onur	40	Erkek	Doktora	Akademisyen	Giresun	Evli	15	Yenimahalle
Sevim	50	Kadın	Yüksek Lisans	Ev Hanımı	İzmir	Evli	35	Çankaya
Kerem	24	Erkek	Lisans	Satış Destek Uzmanı	Ankara	Bekâr	17	Çankaya
Merve	23	Kadın	Lise	Öğrenci	Nevşehir	Uzun süreli ilişki	4	Çankaya
Deniz	39	Kadın	Yüksek Lisans	Kamu Görevlisi	İstanbul	Evli	8	Etimesgut
Aylin	43	Kadın	Yüksek Lisans	Öğretim Görevlisi	Ankara	Bekâr	43	Çankaya
Harun	34	Erkek	Yüksek Lisans	Akademisyen	Gaziantep	Bekâr	14	Çankaya
Rıza	65	Erkek	Lisans	Emekli	Eskişehir	Evli	60	Çankaya

Tablo 2 devam

Takma İsim	Yaş	Cinsiyet	Son aldığı mezuniyet derecesi	Meslek	Doğum Yeri	İlişki Durumu	Ankara'da Yaşama Süresi (yıl)	İlçe
Zeycan	30	Kadın	Yüksek Lisans	İnşaat Mühendisi	Ankara	Yanıt yok	30	Gölbaşı
Cemal	54	Erkek	Doktora	Mühendis Yönetici	Ankara	Evli	43	Keçiören
Filiz	43	Kadın	Lisans	Memur	Ankara	Evli	43	Keçiören
Tuncay	46	Erkek	Lise	Özel Sektör Çalışanı	Ankara	Bekâr	44	Çankaya
Banu	30	Kadın	Yüksek Lisans	Veteriner Hekim	Ankara	Evli	30	Çankaya
Faruk	67	Erkek	Lisans	Emekli Özel Sektör	İzmir	Evli	64	Çankaya
Dilek	35	Kadın	Yüksek Lisans	Endüstri Mühendisi	Mersin	Evli	13	Çankaya
İrem	28	Kadın	Lisans	Öğrenci	Adana	Bekâr	4	Çankaya
Selçuk	26	Erkek	Lisans	Bankacı	Ankara	Bekâr	26	Mamak
Ayten	61	Kadın	Lise	Emekli	Ankara	Evli	61	Çankaya
Vedat	74	Erkek	Yüksek Lisans	Emekli Jeoloji Mühendisi	Darende	Evli	55	Altındağ
Hakan	38	Erkek	Yüksek Lisans	Mali Müşavir	Niğde	Evli	20	Çankaya
Sema	40	Kadın	Doktora	Akademisyen	Muğla	Evli	26	Yenimahalle
Nalan	64	Kadın	Lisans	Diş Hekimi	Ankara	Evli	30	Çankaya
Ahmet	57	Erkek	Lisans	Çevre Mühendisi	Aydın	Evli	38	Yenimahalle
Kaan	37	Erkek	Lisans	Yazılım Mühendisi	Ankara	Bekâr	37	Çankaya
Serap	28	Kadın	Yüksek Lisans	Özel Sektör Çalışanı	Ankara	Evli	28	Çankaya
Berk	27	Erkek	Lisans	Denetçi	Ankara	Nişanlı	9	Çankaya
Esen	23	Kadın	Lisans	Öğrenci	Ankara	Yok	23	Yenimahalle
Tolunay	33	Erkek	Yüksek Lisans	Proje Yönetimi Uzmanı	Ankara	Evli	33	Çankaya
Serhat	42	Erkek	Lisans	Bankacı	Ankara	Evli	42	Yenimahalle
Oğuz	21	Erkek	Lise	Öğrenci	İzmir	Var	3	Yenimahalle
Ceren	27	Kadın	Doktora	Araştırmacı	Ankara	Bekâr	27	Çankaya
Markus	44	Erkek	Lisans	Endüstri Mühendisi	Almanya	Bekâr	3	Çankaya
Rahşan	62	Kadın	Doktora	Mimar	Eskişehir	Bekâr	10	Etimesgut
Nazlı	25	Kadın	Lisans	Öğrenci	Erzurum	Yok	20	Çankaya

eden anlam örüntülerini, duygulanımsal temaları ve bu temaların bağlamsal olarak nasıl kurulduğunu sistematik biçimde incelemeye olanak tanıyan esnek bir analitik çerçeve sunmaktadır (Braun ve Clarke, 2006; 2021). Analiz süreci, kentsel dönüşüm deneyimlerinin duygulanımsal yönetim pratikleriyle nasıl kesiştiğini ortaya koymayı hedeflemiştir.

Öncelikle, çevrim içi form aracılığıyla elde edilen tüm açık uçlu yanıtlar birden fazla kez okunarak veriye aşinalık sağlanmıştır (1. aşama). Bu süreçte katılımcıların Ankara'ya ve Saraçoğlu Mahallesi'ne ilişkin anlatılarında öne çıkan duygu ifadeleri, tekrar eden temalar ve anlatı yoğunlukları not edilmiştir. Amaç, veriyi önceden belirlenmiş analitik kategorilere yerleştirmek yerine, katılımcıların deneyimlerini kendi bağlamları içinde kavramak-

tır. Sonra, yanıtlar satır satır incelenerek anlamlı ifade birimleri kodlanmıştır. Kodlama süreci, katılımcıların kullandığı dil, betimlemeler ve duygusal çağrışımlar temel alınarak yürütülmüştür (2. aşama). Bu aşamada kodlar betimleyici nitelikte tutulmuş; belirsizlik, kayıp, nostalji, yabancılaşma, beklenti ve dışlanmışlık gibi duygulanımsal ifadeler ön plana çıkarılmıştır. Bu yaklaşım, duygulanımın bireysel bir iç hâl değil, deneyim içinde kurulan ilişkisel bir süreç olarak ele alınmasını mümkün kılmıştır. Devam eden süreçte, benzer anlam örüntülerini içeren kodlar bir araya getirilerek ön temalar oluşturulmuştur (3. aşama). Bu aşama, bireysel anlatıların ötesine geçerek ortak duygulanımsal düzeneklerin belirlenmesine odaklanmıştır. Ön temalar, kentsel dönüşümün gündelik yaşamda nasıl hissedildiğini ve bu hissiyatın hangi yöne-

Tablo 3. *Kodlar, Alt Temalar, Temalar*

Kod	Alt tema	Tema
mekânsal kayıp algısı, duygulanımsal yabancılaşma, atmosferik kırılma, hafıza-mekân gerilimi, dönüşüm sonrası duygusal uyumsuzluk	Kayıp, kırılma ve duygusal kayıp hissi	Duygulanımsal yönetim ve üretilen atmosferler
politik-ekonomik kuşku, tehdit söylemi altında mekânsal çerçeveleme, rant ve değer-erime algısı, risk atmosferinin üretimi, güvensizlik duygusu	Rant, endişe ve tehdit atmosferi	
yenilenme beklentisi, umutlu dönüşüm tahayyülü, sembolik canlandırma söylemi, iyimserlik-hayal kırıklığı ikiliği, duygulanımsal karmaşıklık	Canlanma söylemi, umut ve hayal kırıklığı	
yaşantısal hafıza kayması, çocukluk/ergenlik mekânlarının kırılması, kuşaklar arası hafıza kopuşu, kişisel tarih ile mekân arasındaki süreksizlik	Çocukluk ve gençlik hafızasının kırılması	Belleğin aşınması ve mekânsal hatırlama rejimleri
sessizlik ritminin bozulması, doğal atmosferin kaybı, mekânsal huzur erozyonu, bedensel deneyimle uyumsuzluk, mekânsal ritim değişimi	Mekânın sessiz/huzurlu ritminin kaybolması	
dekorlaşma hissi, vitrinleşmiş mekân, boşalan bellek, hafızanın tutunacak yüzey bulamaması, mekânsal özdeşliğin zayıflaması	Dönüşüm sonrası “dekor” hissi ve boşalan mekânsal bellek	
aidiyet kırılması, yabancılaşma hissi, mekânın dışlayıcı hâle gelmesi, tanınmayan ev hissi, kamusal sahiplenme kaybı	Aidiyetin çözülmesi	Aidiyetin zayıflaması ve mekânsal adalet algısı
kamusal niteliğin daralması, görünmez erişim eşikleri, tüketim odaklılaşma, kamusal kullanım güvensizliği, seçici davetkarlık	Kamusal niteliğin daralması	
karar süreçlerinden dışlanma, mekânsal adalet talebi, katılımcı yönetimin yokluğu, hak sahiplerinin yok sayılması, adil olmayan dönüşüm algısı	Karar süreçlerinden dışlanma ve adalet talebi	

tişim pratikleri aracılığıyla üretildiğini görünür kılacak şekilde yapılandırılmıştır (Pile, 2010). Ardından, oluşturulan ön temalar veri setinin tamamı ile yeniden karşılaştırılarak gözden geçirilmiştir (4. aşama). Bu süreçte bazı temalar birleştirilmiş, bazıları ise veriyle yeterince desteklenmediği için elenmiştir. Temaların tutarlılığı, katılımcı anlatılarıyla uyumu ve çalışmanın kavramsal çerçevesiyle ilişkisi temel değerlendirme ölçütleri olarak benimsenmiştir (Braun ve Clarke, 2006; 2021). Bir sonraki adımda, duygulanımsal yönetim perspektifini yansıtabilecek biçimde adlandırılmıştır (5. aşama). Tema adları, katılımcıların deneyimlerini betimlemenin yanı sıra, bu deneyimlerin kentsel yönetim süreçleriyle nasıl kesiştiğini açığa çıkaracak şekilde seçilmiştir (Tablo 3 detayları içermektedir). Böylece temalar, duyguların nasıl üretildiğini, yönlendirildiğini ve normalleştirildiğini analiz etmeye imkân tanıyan analitik araçlar hâline getirilmiştir (Rose, 1999; Isin, 2004). Nihayetinde, Ankara'nın kentsel dönüşüm süreci ve Saraçoğlu Mahallesi bağlamı içinde birlikte ele alınarak yorumlanmıştır (6. aşama). Bu aşama, duygulanımsal deneyimlerin zamansal, mekânsal ve yönetsel boyutlarını bir arada düşünmeyi mümkün kılmıştır. Analiz, duyguların bireysel anlatılarla sınırlı kalmadığını; kentsel yönetişimin gündelik yaşamda nasıl hissedildiğini ve meşrulaştırıldığını gösteren ilişkisel bir yapı sunduğunu ortaya koymuştur.

Bulgular

Duygulanımsal Yönetişim ve Üretilen Atmosferler

Saraçoğlu Mahallesi'ne yönelik dönüşüm süreci, mekânsal bir müdahalenin ötesine geçerek bireylerin duygu, beklenti ve kaygılarının yönlendirildiği bir yönetim alanı ortaya çıkarmaktadır. Yenileme, sağlıklılaştırma ya da canlandırma gibi teknik söylemler; kayıp, yabancılaşma, umut ya da kırılma gibi duygularla iç içe geçerek dönüşümün yalnızca fiziksel değil, duygulanımsal bir çerçevede deneyimlenmesine yol açmaktadır. Böylece atmosfer, maddi koşulların düzenlenmesinden çok, söylemler ve deneyimlerin ürettiği bir iktidar tekniği olarak işlemektedir.

Kayıp, Kırılma ve Duygusal Kayıp Hissi: Dönüşüm sürecinde en belirgin duygusal dinamiklerden biri, mekâna dair tanışıklığın ve süreklilik hissinin aşınmasıyla ortaya çıkan kayıp ve kırılma duygusudur. Nitekim kentsel dönüşüm süreçlerinde sakinlerin mekânsal bağlılık deneyimlerini inceleyen çalışmalar, fiziksel çevredeki de-

ğişimlerin bireylerde belirsizlik, kaygı ve duygusal kopuş yarattığını ortaya koymaktadır (Lomas, Ayodeji ve Brown, 2021). Katılımcıların ifadeleri, dönüşümün yarattığı etkinin çoğu zaman fiziksel değişikliklerden ziyade, bu değişikliklerin duygusal bağları çözmesinden kaynaklandığını göstermektedir. Mekânsal hafıza zedelendiğinde dönüşüm, iyileştirme değil, duygusal bir yerinden edilme deneyimi olarak algılanmaktadır. Bu yerinden edilme, duygulanımsal yönetişimin fiziksel tahliyeyle çok, duygusal bağların çözülmesi üzerinden işlediğini göstermektedir. Katılımcılardan, kendini Ankara'nın yerlisi olarak tanımlayan Oya'nın aşağıdaki ifadeleri kamusal beklentilerin karşılanmamasından kaynaklanan kırılma duygusunu ortaya koymaktadır:

“Aslında ben[im için] eskiden bir şey ifade etmiyordu. Sadece torpillilerin oturduğu bir mekândı. Her ne kadar binalar güzel olsa da lojmandı yüksek duvarları vardı. Bizim sınıfta bir kız vardı orada oturuyordu ve siyasi bağlantıları ile orada oturuyorlardı. [...] Bana göre ise elit olarak nitelenen ama aslında çoğu torpilli olan insanların, ki birçoğu öyle elit diyebileceğimiz, çok iyi eğitilmiş ya da yabancı dil bilen kişiler değildi, Kızılay'ın ortasında duvarlarla çevrili bir alanda yaşamaları rahatsız ediciydi. Bu nedenle mekânın kamuya açılmasını olumlu buluyordum. Ancak bu açılma sadece kafeler üzerinden olmamalı. Müzeler, kültür ve sanat etkinlikleri de olmalı. Ayrıca sadece belirli kafelerin yer aldığı bir düzenleme de doğru değil.” (Oya, kadın, 39 yaşında, akademisyen, 37 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Bu değerlendirme, dönüşümün olumlu görülmesine rağmen kamusal kullanımın kısıtlanmasının duygusal bir eksilme yarattığını göstermektedir. Sorun, dönüşümün kendisinden çok, mekânın hayal edilen toplumsallığı karşılamamasıyla ilişkilidir. Böyle bir durumda yenilemeye duyulan ilk iyimserlik kırılma sürecinde, duygusal bir boşluk oluşmaktadır. Benzer şekilde, mekânın tanıdıklığını yitirmesi de güçlü bir duygu üretmektedir: yabancılaşma. Kentsel dönüşüm literatürü, tanıdık mekânların ve toplumsal bağların dönüşümünün sakinlerde rahatsızlık, aşinalık kaybı ve mekândan yabancılaşma duyguları yarattığını anlatmaktadır (Sýkora ve diğ., 2023; Tuttle, 2022). Nitekim, kendisini Ankara'nın yerlisi olarak tanımlayan, çevre mühendisliği yapan, katılımcılardan Ahmet, Saraçoğlu Mahallesi'nin dönüşümü ile birlikte yaşadığı yabancılaşmayı şu şekilde ifade etmektedir:

“Eskiden hep oraya baktığımda sanki şehrin içinde ama bir türlü dokunulamamış, kenarda bırakılmış bir alan

olduğunu düşünüyordum proje başlayana kadar. Sonra o eski görüntüsü yavaş yavaş kayboldu. Yerine daha düzenli ama daha yabancı bir şey geldi gibi hissediyorum.” (Ahmet, erkek, 57 yaşında, çevre mühendisi, 38 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Bu ifade, düzen ve yenilik söylemlerine rağmen dönüşümün tanıdık mekânsal atmosferi zedelediğini göstermektedir. Duygulanımsal yönetim burada, daha düzenli olma vaadini yabancılaşma pahasına kurarak duygusal kaybı görünmez kılmaktadır. Düzenli bir görünüm elde edilse bile, kişide uyandırdığı duyulanım yabancılaşma ekseninde şekillenmektedir.

Rant, Endişe ve Tehdit Atmosferi: Kentsel dönüşüm süreçleri, yalnızca fiziksel mekânı yeniden düzenleyen teknik müdahaleler olarak değil, aynı zamanda mekâna atfedilen değerlerin tehdit altına girdiği duyulanımsal atmosferler aracılığıyla işlemektedir. Bu süreçlerde rant, salt ekonomik bir hedef olmaktan çıkarak, kamusal ve tarihsel anlamların aşındığına dair kolektif bir endişe kaynağına dönüşür (Leitner ve Sheppard, 2023). Duygulanımsal yönetim bu noktada, dönüşümü meşrulaştıran teknik söylemler ile sakinlerin mekânın elden çıkmakta olduğu yönündeki sezgileri arasında bir gerilim üretmektedir (Lampredi, 2024). Bu gerilim, endişe ve tehdit duygularının yönetişimin işleyen bir parçası hâline gelmesiyle derinleşmektedir. Böylece dönüşüm, henüz tamamlanmamış olsa bile, geleceğe dair bir kayıp ve tehdit hissi yaratır. Saraçoğlu Mahallesi söz konusu olduğunda bu tehdit atmosferi, Mahalle’nin Ankara kent belleği içindeki ayrıksı konumuyla daha da yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar için Saraçoğlu, yalnızca bir yerleşim alanı değil, kentin merkezinde nefes alma imkânı sunan, tarihsel sürekliliği ve kamusal niteliğiyle anlam kazanan bir mekândır. Bu nedenle dönüşüm, basit bir yenilenme olarak değil, geçmiş ile bugün arasında çözülemeyen bir çatışma olarak deneyimlenmektedir. Rant odaklı söylemler, mekânı korunması gereken ortak bir değer olmaktan çıkarıp dönüştürülebilir bir varlık olarak çerçevededikçe, bu çatışma duygusal düzeyde bir tehdit algısına dönüşmektedir. Bu durum, dönüşüm haberinin ilk anda yarattığı duygusal tepkiyle açık biçimde ifade edilmektedir. 33 yıl önce evliliği nedeni ile Ankara’ya gelmiş, kendisini Ankara’nın yerlisi olarak tanımlayan ve ayda birkaç kez Saraçoğlu Mahallesi’nden geçtiğini ifade eden Aysun, kentsel dönüşümü duyduğunda yaşadığı hissi, mekânın kent içindeki işlevi ile dönüşümün yarattığı belirsizlik arasındaki gerilim üzerinden dile getirmektedir:

“Saraçoğlu Mahallesi’nin [dönüşüm] haberlerini okudum. Önce merak ettim, acaba bu kez gerçekten koruyabilecekler mi? diye düşündüm. Ama sonra fotoğrafları gördükçe içim burkuldu. Çünkü bizde “koruma” genelde yeniden boyama ve ruhunu susturma anlamına geliyor. O mahalleye dokunuldukça, hatıralar da tek tek sökülüyor sanki. Hissettiğim kelime sanırım kırgınlık. Hem kente hem zamana kırgınım. Çünkü yıllarca öğrencilerime dilin, edebiyatın, kültürün hafızayı yaşattığını anlattım; şimdi ise şehirler kendi hikâyelerini unuttur hâle geldi.” (Aysun, kadın, 63 yaşında, öğretmen, 33 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Benzer şekilde, Saraçoğlu’nu mesleki ve tarihsel bir referans noktası olarak konumlandıran ve doğduğundan beri Ankara’da yaşayan mimar katılımcı için endişe, dönüşümün Cumhuriyet Dönemi’ne ait simgesel anlamları zedeleme ihtimalinden kaynaklanmaktadır. Bu anlatıda tehdit, yalnızca fiziksel değişime değil, mekâna içkin olan tarihsel ve ideolojik hafızanın aşınmasına yönelmektedir.

“Saraçoğlu benim için bir mimar olarak çok özel bir yer. Cumhuriyet ruhunun sembolü. Hem mimari hem tarihsel hafızasıyla çok kıymetli. Dönüşümün bu ruhu zedelemesinden endişe ettim.” (Sinan, erkek, 51 yaşında, mimar, 51 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Bu anlatımlar, Saraçoğlu Mahallesi’nde rant ve dönüşüm söyleminin teknik bir yeniden düzenleme olarak değil, kentin hafızasına ve simgesel sürekliliğine yönelik bir tehdit olarak deneyimlendiğini ortaya koymaktadır. Koruma ve yenileme dili, katılımcıların gündelik algısında mekâna içkin tarihsel ve kamusal anlamların geri çekilmesiyle birlikte okunmakta; dönüşüm, ekonomik bir müdahaleden ziyade duygusal bir kayıp süreci olarak hissedilmektedir. Bu bağlamda endişe ve kırgınlık, yalnızca belirsizliğe verilen bireysel tepkiler değil, duyulanımsal yönetişimin rant üzerinden kurduğu meşruiyet zemininin doğrudan çıktıları hâline gelmektedir (Grêt-Regamey ve Galleguillos-Torres, 2022). Koruma söylemi, duygusal kaybı normalleştirerek bu meşruiyeti pekiştirmektedir. Böylece Saraçoğlu örneği, dönüşüm politikalarının mekânı dönüştürürken aynı anda hafızayı ve aidiyet duygusunu nasıl tehditkâr bir atmosfer içinde yeniden yapılandırıldığını görünür kılmaktadır.

Canlanma Söylemi, Umud ve Hayal Kırıklığı: Kentsel dönüşüm süreçlerinde canlanma söylemi, duyulanımsal yönetişimin umut üretmeye dayalı boyutunu oluşturmaktadır. Yenilenme, sağlıklılaştırma ve yaşatma gibi kavramlar, mekâna dair olumlu gelecek beklentileri üretmek

dönüşümü kabul edilebilir ve hatta arzu edilir kılmayı amaçlamaktadır (England, 2025). Bu çerçevede umut, dönüşümün başlangıç aşamasında sakinlerin mekâna dair kaygılarını geçici olarak askıya alan bir duygulanımsal kaynak olarak işlev görür. Duygulanımsal yönetim, bu umudu dönüşüm sürecinin kabul edilebilirliğini artıran geçici bir duygusal tampon olarak kullanmaktadır (Wu ve Chen, 2023). Ancak bu umut, çoğu zaman mekânsal müdahalenin nasıl ve kimin için gerçekleştirildiğine dair belirsizlikler nedeniyle kırılan bir nitelik taşımaktadır. Duygulanımsal yönetim, tam da bu kırılmalık üzerinden çalışarak, olumlu beklentiler ile sonrasında ortaya çıkan hayal kırıklıkları arasındaki gerilimi yönetilebilir bir sürece dönüştürmektedir.

Saraçoğlu Mahallesi bağlamında canlanma söylemi, mahallenin kentin merkezinde sunduğu sakinlik, yeşil doku ve nefes alma imkânı üzerinden anlam kazanmaktadır. Katılımcılar, dönüşüm öncesi ve sürecinde bu özelliklerin korunacağına dair bir beklenti geliştirmiş, yenilenmenin mekânı daha yaşanabilir kılacağı umudunu taşımıştır. Bu umut, dönüşümü baştan reddeden bir tutumdan ziyade, dikkatli bir iyimserlik olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle genç katılımcı anlatıları, dönüşümün ilk aşamalarında mekâna dair olumlu duyguların ve potansiyel bir canlanma tahayyülünün varlığını göstermektedir. Bu çerçevede Ankara’da doğan ve hayatını Ankara’da sürdüren genç bir kadın katılımcı, Serap, Saraçoğlu’nu kentin kalabalığı içinde huzur veren bir alan olarak tanımlamakta ve böyle bir mekânın varlığının kendisinde olumlu bir duygulanım yarattığını ifade etmektedir:

“Saraçoğlu bana çok huzurlu bir yer gibi geliyor. Şehrin merkezinde böyle bir alan görmek bana iyi geliyor. Kalabalığın ortasında böyle bir yerin olması beni mutlu ediyor.” (Serap, kadın, 28 yaşında, özel sektör, 28 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Benzer şekilde, dönüşüm sürecine başlangıçta temkinli bir iyimserlikle yaklaşan, yine Ankara’da doğan ve yaşamaya devam eden bir başka genç katılımcı Kerem ise yenilenmenin eski dokunun korunarak yapılacağı düşüncesinin kendisinde olumlu bir his yarattığını belirtmektedir. Bu anlatı, canlanma söyleminin dönüşümün erken evrelerinde umut üretme kapasitesini ortaya koyarken, aynı zamanda bu umudun eleştiriye açık ve koşullu bir nitelik taşıdığını da göstermektedir. Bu koşulluluk, duygulanımsal yönetişimin umudu kalıcı bir güvenceye değil, yönetilebilir bir beklentiye dönüştürdüğünü göstermektedir:

“Dönüşümün iyi bir fikir olduğunu düşünmüştüm. Eski hâlinin korunarak yenilenmesi hoşuma gitmişti. Kendi içinde eleştirilebilir ama girişim güzel gibi hissettirmişti.” (Kerem, erkek, 24 yaşında, satış destek uzmanı, 24 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Bu iki anlatı, canlanma söyleminin Saraçoğlu Mahallesi’nde dönüşümün erken aşamalarında umut ve temkinli bir iyimserlik ürettiğini göstermektedir. Yenilenmenin mekâna canlılık ve erişilebilirlik kazandıracağı beklentisi, katılımcıların dönüşümü baştan reddetmek yerine, olumlu bir olasılık olarak düşünmelerine imkân tanımıştır. Ancak bu iyimserlik, mekânsal müdahalenin gündelik deneyimle örtüşüp örtüşmediğine bağlı olarak kırılan bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle canlanma söylemi, yalnızca olumlu duygular yaratan bir çerçeve değil; umut ile hayal kırıklığı arasındaki geçişleri düzenleyen ve yöneten duygulanımsal bir yönetim mekanizması olarak işlev görmektedir.

Belleğin Aşınması ve Mekânsal Hatırlama Rejimleri

Kentsel dönüşüm süreçleri, mekâna bağlı olarak kurulan bireylerin anımsama biçimlerini ve kamusal hatırlama dinamiklerini de dönüştürmektedir (Cheshmehzangi, 2021). Bellek, bu bağlamda geçmişe ait sabit bir içerik değildir; aynı zamanda mekânsal deneyimler aracılığıyla sürekli yeniden üretilen bir süreçtir. Duygulanımsal yönetim, mekânı yeniden düzenlerken hangi hatıraların korunabilir, hangilerinin ise gözden çıkarılabilir olduğuna dair örtük bir seçicilik üretmektedir (Capdepón ve Dornhof, 2022). Bu seçicilik, duygulanımsal yönetişimin belleği doğrudan silmeden, hatırlamayı mekânsal karşılıksızlığa sürükleyerek etkisizleştirdiğini göstermektedir. Bu süreç, gündelik pratiklere, bedensel hafızaya ve duygulanımsal bağlara yaslanan hatırlama rejimlerini zayıflatarak belleğin mekâna tutunma kapasitesini aşındırmaktadır.

Çocukluk ve Gençlik Hafızasının Kırılması: Katılımcı anlatıları, Saraçoğlu Mahallesi’nin çocukluk ve gençlik dönemlerine eşlik eden gündelik pratikler aracılığıyla güçlü bir hatırlama zemini sunduğunu göstermektedir. Bu dönemlere ait anılar, tekrar eden yürüyüşler, aileyle kurulan ilişkiler ve sessizlik deneyimleri üzerinden anlam kazanmaktadır. Dönüşümle birlikte bu sürekliliğin bozulması, bellekte bir kopuş hissi yaratmakta; mekânı tanıdık kılan duygulanımsal izler silikleşmektedir. Duygulanımsal yönetim bu noktada, çocukluk ve gençlik hafızasını bugünde yeniden deneyimlenebilir olmaktan

çıkarak hatırlamayı geçmişe sıkışmış bir duygu durumuna dönüştürmektedir (Tian ve diğ., 2024). Bu durum, hafızanın mekânsal deneyimle ne ölçüde iç içe geçtiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Dönüşümle birlikte bireylerin kendi hafızalarında yaşanan yitimi katılımcıların anlatımından görmek mümkündür. Doğduğundan beri Ankara'da yaşayan ve Ankara'nın son yıllarda daha gürültülü bir şehir olmasından, yeşil alanlarının daralmasından, artan araç sayısından ve trafik sorunundan yakınan Kaan, çocukluk dönemine ait hatıralar üzerinden Saraçoğlu'nun dönüşümünün kendi hafızasındaki etkilerini açık biçimde ifade etmektedir:

"Çocukluğumdan beri o civarda gezerim. Orası hep diğer yerlerden daha sessiz, daha sakin gelirdi. Annemle Kızılay'a giderken hep oradan geçerdik. Şimdi o eski halinin kalmadığını görmek beni üzüyor. Güzel anılarım var ve sanki hepsi yavaş yavaş siliniyor." (Kaan, erkek, 37 yaşında, yazılım mühendisi, 37 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Katılımcılar, hafızalarındaki benzer bir bozulmayı, kendi gençlik dönemlerine ilişkin anlatımlarında da dile getirmektedir. Hatta üstünden uzun zaman geçmemiş olsa da ve katılımcılar hâlâ genç de olsa, kendi kişisel tarihlerinden bir şeylerin silindiğini hissettiklerini dile getiren katılımcılar bulunmaktadır. Bu türden bir silinmeyi bedensel ve duygusal hafızanın mekâna tutunamaması üzerinden anlatmaktadırlar. Örneğin katılımcılardan Tolga, üniversite yıllarında tekrar eden yürüyüşlerle Saraçoğlu ile kurduğu ilişkiyi, dönüşüm sonrasında Mahalle'den geçerken aynı duyguları hissetmediğini belirtmektedir:

"Üniversite yıllarımda sık sık yürürdüm Saraçoğlu'nun içinden. O sakinlik, ağaçların kokusu, eski binaların gölgesi... Hepsı zihnimde canlı. Ama dönüşümden sonra gittiğimde aynı hissi yaşamadım. Sanki tanıdığım birine benziyor ama o artık o değil gibi. Hafızamla mekân uyumsuzlaştı." (Tolga, erkek, 32 yaşında, akademisyen, 9 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Bu noktada hatırlanan mekânsal imge ile deneyimlenen mekânsal gerçeklik arasındaki uyumsuzluk belirginleşmektedir. Çocukluk ve gençlik dönemlerine ait anılar, bugünkü mekânsal düzenleme içinde karşılık bulamadığında bellek, süreklilik üretmek yerine bir kopuş hissi yaratmaktadır (Gupta ve Medappa, 2020). Saraçoğlu Mahallesi, katılımcıların hafızasında hâlâ canlı olan imgeleleri taşıyacak bir zemin sunmadığında hatırlama, geçmişe tutunan ama bugünde deneyimlenemeyen bir pratiğe dönüşmektedir. Böylece dönüşüm, yalnızca fiziksel çev-

rede değil, bireylerin kendi kişisel tarihleriyle kurdukları mekânsal bağlarda da bir kırılma yaratmakta; çocukluk ve gençlik hafızası, mekâna tutunamayan bir anılar toplamı hâline gelmektedir.

Mekânın Ritminin Kaybolması: Belleğin aşınması, yalnızca belirli dönemlere ait anıların silinmesi ile sınırlı değildir; gündelik yaşamı taşıyan mekânsal ritimlerin çözümlenmesiyle birlikte derinleşen bir süreçtir (Tartia, 2023). Saraçoğlu Mahallesi, katılımcılar için kentin yoğunluğu içinde kısa süreli duraklamalara, yavaşlama anlarına ve bedensel rahatlamaya imkân tanıyan bir ritim sunmuştur. Sessizlik, tekrar ve yavaşlık üzerinden kurulan bu deneyim, mekânı gündelik hayatın hızını geçici olarak askıya alan bir alan hâline getirmiştir. Dönüşüm sonrasında ise bu ritmin tamamen ortadan kalkmasından ziyade niteliğinin değiştiği ifade edilmektedir; Gibert-Flutré'nin (2022) de ifade ettiği gibi, duygulanımsal yönetişim bu değişimi, ritmi yok ederek değil, onu planlanmış ve kontrol edilmiş bir atmosfere dönüştürerek gerçekleştirmektedir. Eskiden sokak müzisyenlerini dinlemenin ya da parklarda tanımadığı insanlarla sohbet etmenin kendisine iyi geldiğini belirten katılımcılardan Ferah, kentin kalabalıklaşması, insanların daha mutsuz hâle gelmesi ve mekânların giderek birbirine benzemesi ile birlikte bu özgürlük hissinin zayıfladığını ifade etmektedir. Ferah için Saraçoğlu'nda temel sorun ise huzurun tamamen kaybolması değil; artık aynı biçimde hissedilememesidir:

"Evet, gittim. Sokaklar hâlâ orada, binalar hâlâ tanıdık... ama ruhu başka. O sessiz, dingin havası yok artık. Ağaçlar sanki geçmişi fısıldıyor ama kimse duymuyor. Gözüm o eski perde desenlerini, taş merdivenleri aradı... Artık sadece bir dekor gibi hissettiriyor." (Ferah, kadın, 50 yaşında, lise, klinik yöneticisi, 50 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Başka bir anlatıda ritim kaybı, sessizliğin tamamen ortadan kalkmasından ziyade, bu sessizliğin doğal ve kendiliğinden bir deneyim olmaktan çıkması üzerinden ifade edilmektedir. Serhat, dönüşüm sonrasında mekânda hâlâ bir düzen ve sakinlik hissinin var olduğunu kabul etmekte; ancak bu hissin bedensel olarak tanıdık bir karşılık üretmediğini vurgulamaktadır:

"Benim için Saraçoğlu hep bir nefes alma noktasıydı. Kızılay'ın kalabalığından kaçıp bir iki dakika bile olsa sakinleşirdim. Şimdi ise daha düzenli ama daha yapay bir his var. Sessizlik hâlâ var ama eski doğal hâli gitmiş gibi. O ritmi tutturamıyorum artık." (Serhat, erkek, 42 yaşında, bankacı, 42 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Serhat'ın ifadesinde sessizlik hâlâ mevcuttur; ancak bu sessizlik, bedensel olarak tanıdık bir karşılık üretmemektedir. Mekân, düzenli ve sakin görünmesine rağmen artık gündelik hayata eklemlenen bir akış sunmamaktadır. Katılımcının 'ritmi tutturamıyorum' ifadesi, belleğin tekrar ve alışkanlıklar üzerinden işleyen mekânsal sürekliliğinin kesintiye uğradığını göstermektedir; bu kesinti, duygulanımsal yönetişimin hafıza ile mekân arasındaki bedensel senkronu çözerek işlediğine işaret etmektedir (Sutton, 2024). Katılımcıların deneyimleri, dönüşümün Saraçoğlu'ndaki mekânsal ritmi ortadan kaldırmaktan çok, onu gündelik hayatta tanınabilir olmaktan çıkardığını göstermektedir. Sessizlik ve düzen hâlâ mevcuttur; ancak bu özellikler artık bedensel olarak uyumlanılabilen, içinde rahatça kalınabilen bir akış üretmemektedir. Mekân, kentin temposuna kısa süreli bir karşılık sunan bir durak olmaktan uzaklaşmakta; daha çok düzenlenmiş, izlenen ve geçilen bir alana dönüşmektedir. Ritmin bu şekilde bozulması, belleğin tekrar, alışkanlık ve bedensel uyum üzerinden yeniden kurulmasını güçleştirmekte; mekânsal deneyimi süreklilikten koparmaktadır. Bu nedenle ritim kaybı, yalnızca fiziksel çevredeki bir değişime değil, mekâna dayalı hatırlama ve duygusal yerleşme biçimlerinin zayıflamasına işaret etmektedir.

Dönüşüm Sonrası Yapaylık ve Boşalan Mekânsal Bellek: Kentliler, dönüşümün ilerleyen aşamalarında mekâna dair deneyimlerini, ritim ya da süreklilik kaybindan çok, anlamın yüzeyselleşmesi ve yapaylık üzerinden tarif etmektedir. Fiziksel olarak yenilenmiş ve düzenlenmiş bir çevreyle karşılaşmalarına rağmen, kentliler, bu çevrenin geçmiş deneyimlerle bağ kuramadığına yönelik rahatsızlıklarından söz etmektedirler (Abdurahiman, Kasthurba ve Nuzhat, 2024). Mekân, hatırlamayı taşıyan canlı bir zemin olmaktan çıkarak, bakılan fakat içinde kalınamayan bir sahneye dönüşmektedir. Bu dönüşüm, duygulanımsal yönetişimin mekânı görsel olarak düzenlerken, belleğin derinlikli katmanlarını sessizce devre dışı bıraktığını göstermektedir (Bloch ve Meyer, 2023). Bu durum, belleğin mekâna tutunma kapasitesinin zayıfladığını ve hatırlamanın giderek askıda kaldığını ortaya koymaktadır. Bu kopuş hissi, Ankara'nın kendisini şekillendirdiğini söyleyen ama her yerin betonlaştığını düşünen ve bu durumdan dolayı mutsuz olduğunu ifade eden katılımcı Ayla tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

“Merakıma yenik düşüp Saraçoğlu'na gittim. Yüzeyde her şey tertemiz, düzenli, yenilenmiş görünüyor ama o eski ruh yok. Sokaklarda dolaşırken bir şeylerin eksik olduğunu

hissettim. Hafızamda yer eden şeylerin çoğu kaybolmuş. Yeni hâli daha çok bir dekor gibi duruyor.” (Ayla, kadın, 44 yaşında, öğretmen, 41 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Bu anlatıdaki dekor benzetmesi, dönüşümün yüzeyde bir görsel bütünlük üretmesine karşın, mekânı anlamlı kılan duygusal ve ilişkisel katmanları çözdüğünü ortaya koymaktadır. Katılımcının demir kapı kolları, pencere pervazlarındaki izler ve koku gibi ayrıntılara yaptığı vurgu, mekânsal belleğin soyut bir hatırlama değil, bedensel ve duygusal temaslar üzerinden kurulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda eksiklik hissi, tekil bir unsurun yokluktan ziyade, mekânı hatırlanabilir ve özgün kılan izlerin artık deneyimlenememesinden kaynaklanmaktadır. Hatıralar tümüyle silinmemiştir; ancak yeni mekânsal düzenleme, bu hatıraların tutunabileceği somut ve duygusal yüzeyleri ortadan kaldırmıştır. Duygulanımsal yönetişim bu noktada, belleği doğrudan bastırmadan, onu mekânsal karşılıksızlığa sürükleyerek etkisizleştiren bir işleyiş sergilemektedir (Hyra, 2015). Ankara'nın kent kimliğini kaybettiğini düşünen katılımcılardan Demir şunları ifade etmektedir:

“Evet, yakından takip ettim. Üzüldüm çünkü Ankara'nın en karakterli bölgelerinden biriydi. Şu anki hâlini benim açımdan tarif eden en güçlü kelime bence “kayboluş.” Oranın özgünlüğünün kaybolduğunu düşünüyorum. O detaylar, demir kapı kolları, pencere pervazlarındaki izler, kokusu... hepsi kaybolmuş gibi geldi.” (Demir, 33 yaşında, kişisel antrenör, 15 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Bu ifade, dönüşümün belleği tamamen silmediğini; fakat onu mekânsal karşılıksızlığa mahkûm ettiğini ortaya koymaktadır. “Kayboluş” nitelemesi, mekânı yaşayan bir hatırlama alanı olmaktan çıkarıp, sergilenen fakat içselleştirilemeyen bir temsile dönüştüren süreci görünür kılmaktadır. Böylece Saraçoğlu Mahallesi, geçmişle bağ kuran bir hafıza mekânı olmaktan uzaklaşarak, deneyimlenen ama sahiplenilemeyen bir dekor hâline gelmektedir. Mekânsal bellek boşaldıkça, bireylerin bu alanda kendilerine yer açma ve anlam üretme imkânları da giderek daralmaktadır.

Aidiyetin Zayıflaması ve Mekânsal Adalet Algısı

Günümüz kentsel dönüşüm pratikleri, mekânı yalnızca teknik ve ekonomik bir girdi olarak değil, aynı zamanda kentlilerin hislerini, aidiyetlerini ve toplumsal bağlarını şekillendiren bir alan olarak yeniden inşa etmektedir. Bu süreçte adalet algısı, mülkiyet haklarının ya da fizik-

sel erişilebilirliğin hakkaniyetli dağılımı üzerinden ve mekânın kime ait sayıldığı ve kentlinin kendini orada ne ölçüde meşru hissettiği üzerinden biçimlenmektedir. Adalet, maddi kaynakların hakkaniyetli biçimde dağıtılmasının yanı sıra, geçmişin ve kimliklerin tanınmasıyla da sağlanmaktadır (Haarstad ve Yazar, 2025). Ancak kentlilerin dışlandığı, katılımcı olmayan karar alma süreçlerinde mekânsal adaletsizlikler, bireylerin kentle olan duygusal mesafesini açmaktadır (Israel ve Ryan, 2025). Otantikliğini kaybeden, sterilleşen ve hafızasını yitiren kentsel mekân, yaşayanlarda yas, melankoli, yabancılaşma gibi duygusal karşılıklar üretmektedir. Saraçoğlu'nun dönüşüm hikâyesi, mekânsal hatırlama rejimleri ve üretilen duygu atmosferleri açısından olduğu kadar mekânsal adaletin altının oyulması ve aidiyetin aşınması temalarının da kristalize olduğu bir örnek teşkil etmektedir. Bu tema, aidiyeti yalnızca bir duygu olarak değil, dönüşümün ürettiği tüketim odaklı kullanım senaryoları, görünmez eşikler ve katılım dışı bırakma pratikleri üzerinden yeniden dağıtılan bir kent hakkı meselesi olarak okumaktadır.

Aidiyetin Çözülmesi: “Artık Bizim Değil” Hissi: Kentsel mekân, yalnızca fiziksel bir kütle değil; bireysel ve kolektif hatıraları kapsayan toplumsal bir yapıdır (Erbil, 2023). Günümüz kentsel dönüşüm pratiklerinin mekânların tarihsel geri planını yok sayması, bireylerin kentlerin tarihi üstünden kurdukları aidiyeti zayıflatmaktadır. Saraçoğlu dönüşüm projesi, bir duygusal yönetim projesi olarak, atıllık ve bakımsızlık gibi söylemler üzerinden mekâna duyulan mevcut aidiyet duygusunun değersizleştirilmesine ve tarihsel meşruiyetinin geri çekilmesine neden olmaktadır. Bunun yerine canlılık, prestij, konfor gibi duygusal vaatlerle yeni bir aidiyet vaadi sunulmaktadır. Buradaki analitik odak, fiziksel değişimden ziyade “kimlerin mekâna ait sayıldığı”nın dönüşüm diliyle yeniden yazılmasıdır.

Augé (1995) yok-yer (non-place) kavramlaştırmasıyla tarihsel derinliği ve kimliği kaybolan anonim mekânlarda bireyle mekân arasındaki duygusal bağın koptuğundan bahseder. Bireyin toplumsal bağlardan yoksun bir biçimde tüketici olarak bulunduğu, geçicilik ve anonimlik üzerine kurulu süpermarketler, havaalanları ya da steril kentsel dönüşüm alanları gibi mekânlar yok-yerdir. Bu anlamıyla yok-yer, bireyin geçmişiyle organik bağı bulunmayan, köklenemediği ve kalıcı bir kimlik inşa edemediği, dolayısıyla mekân ve birey arasındaki duygusal bağın koptuğu yerdir. Ayten'in dönüşüm sonrası

Saraçoğlu'nu ziyaretine dair anlattıkları tam da bu kopmayı tarif etmektedir.

“Merakıma yenik düşüp gittim. Dışarıdan bakınca korunmuş gibi duruyor ama içeri girince bambaşka bir his geldi. Sanki Ankara'nın uzun yıllar boyunca biriktirdiği o hafıza bir anda silinmiş gibi. Kendimi yabancı hissettim. Orası eskiden herkesin yürüyüp geçtiği bir yerdi; şimdi ise sanki başkasının yerine izinsiz girmişim gibi geliyor.” (Ayten, kadın, 61 yaşında, emekli, 30 yıldır Ankara'da yaşıyor)

Dönüşüm süreci yalnızca fiziksel çevreyi yenilemekle kalmamakta, insanların mekânla kurduğu duygusal ilişkiyi de değiştirmektedir. Zukin'in (2010) belirttiği üzere mekânın zaman içinde oluşan anlamları, alışılmış kullanım biçimleri ve gündelik ritimleri bu tür müdahalelerle zayıflamaktadır. Yer, önceki sakinleri için tanıdık olan özelliklerini kaybetmekte ve daha çok tüketim odaklı bir kullanıma göre yeniden düzenlenmektedir. Bu değişim, insanların mekânla kurduğu kişisel bağları koparmaktadır. Çünkü dönüşüm sonrasında kullanıcılar, kendilerini o alanın doğal bir parçası gibi hissetmemeye başlamaktadır. Sonuç olarak mekân hem anonimleşmekte hem de kentlinin orada kendine ait olma, görünür ve meşru bir kullanıcı olma hissi zayıflamaktadır. Duygusal mimarisi çözülen Saraçoğlu, sakinlik ve aidiyetin yerini gitgide bir geçiş alanı hissine bırakan, kalabalığın gürültüsüyle hafızanın izlerini bastıran bir mekânsal melankoli üretmektedir. Katılımcılardan çocukluğunu Ankara'da geçirmiş, mimar Rahşan, bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Sokaklarda huzurlu bir yalnızlık, terk edilmiş hâlinin yarattığı hüznün, şehrin içinde ağaçlarıyla ve yapılarıyla farklı, özel bir yer. Son hâlini gördükten sonra bunlar değişti. Son gittiğimde her yerde kahve kokusu vardı sanki ya da bana öyle geldi. Huzur ise yerini meraklı bir kalabalığa bırakmıştı.” (Rahşan, kadın, 62 yaşında, mimar, 10 yıl Ankara'da yaşamış).

Aidiyet, mekânın fiziksel unsurlarından değil; orada zaman içinde oluşan kullanım alışkanlıkları, karşılaşma örüntüleri ve toplu deneyimlerin bıraktığı izlerden ortaya çıkmaktadır (Israel ve Ryan, 2025). Rahşan'ın tarif ettiği iç burkulması, değişimin yarattığı kaybı yalnızca estetik bir dönüşüm olarak değil mekânla kurduğu sessiz ve yıllara yayılan ilişkinin kopması olarak deneyimlediğini göstermektedir. Onun anlatısında kahve kokusunun baskınlaşması, kalabalığın yeni dolaşım biçimleri ve ölçeği değişmiş mekânsal düzen sıradan bir dönüşümün değil mahalle ile kentli arasındaki sembolik diyalogun bozul-

masının işaretidir. Bu nedenle Saraçoğlu, Rahşan için tanıdıklığın güven verdiği bir yer olmaktan çıkmakta ve mekânın artık kendisini dışarıda bıraktığı bir yabancılaşma zeminine dönüşmektedir. Bu kırılma, aidiyet duygusunun çözülmesinin ötesine geçerek hafızanın yerinden edildiği ve mekânsal sürekliliğin kesintiye uğradığı daha derin bir mekânsal melankoliye işaret etmektedir.

Kamusal Niteliğin Daralması: Tüketim, Erişim ve Görünmez Eşikler: Kentsel dönüşüm girişimlerinin mekânı iyileştirme motivasyonu, çoğu zaman, mekânın mevcut kullanıcılarının dışlanması üstüne kuruludur (Smith, 1996). Dönüşüm sonrası mekânlar, katılımcı ve kapsayıcı olmaktan çok, sadece görsel ve rekreasyonel birer açık alana dönüşmektedir. Mitchell (1995) bunu kamusal alanın “disneyleştirilmesi” (disneyfication) olarak tanımlamaktadır. Kamusal alanın *disneyleşmesi*, mekânın politik, toplumsal ve çatışmalı niteliğinden arındırılarak tamamen düzenlenmiş, risksiz ve kontrollü bir sahneye dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. Bu süreçte kamusal alan, spontane karşılaşmaların, farklılıkların ve müzakerenin mümkün olduğu, demokratik bir ortak zemin olmaktan çıkmakta; tüketim odaklı, kurgulanmış ve davranış kodlarıyla belirlenmiş bir çevreye indirgenmektedir. Bu dönüşüm, mekânı görünüşte erişilebilir kılsa da kullanıcıda dikkatle izlenen bir alana girmiş olma hissi yaratmakta ve kamusal alanın yerini uyumsuzluk, tereddüt ve duygusal geri çekilme gibi hislerin almasına yol açmaktadır.

Dönüşüm sonrası Saraçoğlu’na dair memnuniyet ifade eden bazı yorumlar, ilk bakışta mekânın iyileştirilmesine yönelik olumlu bir karşılık gibi görünse de, aslında *disneyleştirilmiş* kamusal alanın nasıl duygulanımsal bir yönetim rejimi kurduğunu gösterir. Mitchell’in (1995) tarif ettiği steril, risksiz ve düzenlenmiş mekân yaratma mantığı Saraçoğlu’nda yalnızca fiziksel düzenlemelerde değil, kullanıcıların mekânla kurduğu duygusal ilişkide de görünür hâle gelmektedir. Bunu bazı katılımcıların olumlu deneyim ve duygulanımlarında gözlemlemek mümkündür. “Güzel kafeler var, huzurlu ve sessiz bir ortam”, “Ders çalışmak için uygun bir yer olmuş, güvenli restorasyona ihtiyaç vardı”, “Mahallenin kaderine terk edilmemesi iyi oldu, daha güvenli ve düzenli şimdi” gibi ifadeler, mekânın yeni duygusal kodlarının içselleştirildiğini göstermektedir. Bu türden deneyimler, kamusal alanın politik ve çatışmalı niteliğini geri plana iterek düzen, huzur, güvenlik ve estetik tatmin gibi duyguları öne çıkarmaktadır. Bu memnuniyet ifadelerinin görünürde iyileştirmeye işaret etmesi, as-

lında Saraçoğlu’nun bir arada yaşama, anlam üretme ve karşılaşma alanı olmaktan çıkarılarak izlenebilmekte ve denetlenebilmektedir. Ayrıca tüketim odaklı bir gösteri alanına indirgenmesiyle yakından ilişkilidir; bu nedenle Kızılay’ın merkezinde bir nefes alma alanı olarak sunulan Saraçoğlu (ÇŞİB 2024, 3 Kasım), vatandaşın kent hakkını kullanabildiği bir kamusal mekândan ziyade iktidarın estetik ve sınıfsal tercihlerinin mekânsal bir izdüşümüne dönüşmektedir. Böylece *disneyleştirme* yalnızca mekânın mimari yüzeyini değil, kullanıcıların mekânla kurduğu duygulanımsal ilişkiyi de yeniden biçimlendirmektedir. Bu tam da duygulanımsal yönetişimin işleyişidir çünkü mekân, kullanıcıları belirli duygulara yönlendirerek kamusal alanı tüketimle uyumlu, düşük riskli ve kontrol edilebilir bir deneyim çerçevesine sabitlemektedir. Olumlu değerlendirmeler bu nedenle eleştirel açıdan önemlidir; çünkü memnuniyet olarak ifade edilen bu duygulanımlar dönüşümün seçici kamusal alanı hem görünmez kılmakta hem de meşrulaştırmaktadır.

Bu memnuniyet ifadelerinin yarattığı duygusal atmosfer, kamusal alanın *disneyleştirilmesi*yle ortaya çıkan düzenli, risksiz ve tüketim odaklı çerçevenin bir sonucu olarak ortaya çıksa da, aynı zamanda bu çerçeve içinde kimlerin gerçekten kamusal özne olarak kabul edildiğini de belirginleştirmiştir. Mekânın estetikleştirilmiş düzeni huzur, sakinlik ve güvenlik gibi duygular üretirken; bu hisler, aynı mekânın başka kullanıcılar için yarattığı dışlanma, uyumsuzluk ve geri çekilme duygularını görünmez kılmıştır. Böylece duygulanımsal yönetim yalnızca olumlu duyguları teşvik etmemekte; aynı zamanda onlara eşlik eden sınıfsal ve kültürel filtreleri de doğal ve kaçınılmaz göstermektedir. Bu nedenle dönüşümden memnun olmayan katılımcıların deneyimleri, mekânın yeni duygusal kodlarının kimleri içine aldığı, kimleri ise dışarıda bıraktığını daha açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu duygusal eşiklerin nasıl deneyimlendiğine dair örneklerden biri Nazlı’nın aşağıdaki ifadesinde görülmektedir:

“Dönüşüme ihtiyaç vardı ama böyle bir dönüşüme değil. Şimdi gidince bir park gibi değil de daha çok özel bir alan gibi duruyor. Her şey çok düzenli ama çok ‘herkes için’ değil sanki. Daha çok belirli kesimlerin kullanacağı bir yere dönüşmüş. O yüzden kamusal alan hissi zayıflamış durumda.” (Nazlı, kadın, 25 yaşında, öğrenci, 20 yıldır Ankara’da yaşıyor).

Nazlı’nın kullandığı “Herkes için değil” ifadesi mekânın yeni tasarım dilinin kapsayıcı olmaması ve sembolik bir

eşik olduğuna işaret etmektedir. Kafe kullanımının merkezde olduğu bu yeni tasarım dili aynı zamanda, tüketim yapılmaksızın mekânda vakit geçirilmesinin uygun olmayacağı şeklinde bir duygu uyandırmakta ve tüketim odaklı eşiğe işaret etmektedir. Bu ise dönüşümün sınıfsal filtresinin mekânın dönüşüm öncesi hâlini bilen insanlarda bir sosyal dışlanma ve yabancılaşma duygusu uyandırdığını göstermektedir. Dolayısıyla Saraçoğlu fiziksel olarak her kesime açık olsa da duygusal olarak tüketim amacı dışındaki ziyaretçiler açısından 'kapalı' hissi vermektedir. Bu dışlanma hissinin bir diğer örneği, uzun yıllardır Ankara'da yaşayan Tuncay'ın anlatısında belirlenmektedir:

"Kesinlikle bir dönüşüme ihtiyaç vardı ama şu an gördüğüm şey, insanların özgürce kullanabileceği bir kamusal alan olmaktan çok, düzenlenmiş ve tüketim odaklı bir yer. İçeri girince 'ben burada ne kadar durabilirim, ne kadar rahat edebilirim?' diye düşünüyorsunuz. Eskiden böyle bir his yoktu." (Tuncay, erkek, 46 yaşında, özel sektör çalışanı, 44 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Kentsel dönüşümün toplumsal yapı ve mekânsal belleğe etkisini Bomonti özelinde irdeledikleri çalışmalarında Kovanlıkaya ve diğ. (2021), dönüşümün kamusal niteliği aşındırmasını fiziksel yıkımdan ziyade, ortak geçmişin silinmesi ve belleğin metalaştırılması argümanı üzerinden detaylandırmışlardır. Uzun süredir Ankara'da yaşayan katılımcı, Tuncay da mahallenin yalnızca tüketim amacıyla gelip geçilen bir yer hâline getirildiğini 'eskiden böyle bir his yoktu' ifadeleriyle dile getirirken aslında mekânın kolektif hafızadaki yerinin silinmeye yüz tuttuğunu, bunun ise mahallenin kamusal niteliğini aşındıran bir etki yarattığını anlatmaktadır.

Karar Süreçlerinden Dışlanma ve Mekânsal Adalet Talebi: Dönüşüm sürecinin şeffaf biçimde yürütülmeyen ve kentlileri karar alma süreçlerinin dışında tutan yapısı, dışlamanın toplumsal boyutunun yanı sıra yönetsel boyutunun da olduğunu gözler önüne sermektedir. Mekânı çoğunlukla sadece fiziksel boyuta indirgeyen kentsel iktidarlar, toplumsal anlamı yok sayarak halkın yere özgü bilgi/deneyimini sürecin dışında bırakmıştır. Hem bu dışlama hem de dışlamayı gizlemek adına verilen 'sözde'/'simgesel' katılım hakkı mekânsal adalet duygusunu aşındırmaktadır. Bu dışlanma deneyiminin kentlilerde nasıl karşılık bulduğuna dair örneklerden biri, Ankara'nın cumhuriyet tarihinin simgesi olduğunu düşünen ancak son dönemki yapılaşmanın kentin tarihi

ve dokusuna uymadığını dile getiren Onur'un anlatısında görülmektedir:

"Karar verme hakkım olsaydı önce burada yaşayan insanları, yıllarca bu mahalleyle bağı olanları dinlerdim. Böyle büyük bir dönüşümün kimseye sorulmadan yapılması bana doğru gelmiyor. İnsanların hafızasını, anılarını, mekânla kurduğu ilişkiyi yok sayan bir yaklaşım var. Bu yüzden adil bir süreç olduğunu düşünmüyorum." (Onur, erkek, 40 yaşında, akademisyen, 15 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Onur'un 'hafızayı yok sayma' eleştirisi, mekânsal adaletin sadece ekonomik, fiziksel veya teknik değil, aynı zamanda duygulanımsal bir boyutu olduğunu göstermektedir; çünkü tanınma (recognition) yokluğu adaletin merkezine yerleştirilmektedir. Bu aynı zamanda duygulanımsal yönetsim literatürünün işaret ettiği daha geniş bir soruna işaret etmektedir: karar süreçlerinden dışlanma, yalnızca kurumsal bir eksiklik olarak değil, kentlilerin mekâna dair hislerini, bağlılıklarını ve varlıklarını değersizleştiren bir duygulanımsal rejim olarak işlemektedir. Böyle bir rejimde devletin ya da proje sahiplerinin hangi duyguların meşru, hangi hafızaların ise gereksiz veya fazlalık olarak görüldüğüne dair örtük bir duygu siyaseti oluşmuştur. Hafızanın tanınmaması bu nedenle sadece prosedürel bir adaletsizlik değil, kentlinin mekânla kurduğu ilişkiyi duygusal düzeyde geçersizleştiren bir yönetsim biçimidir.

Duygusal dışlanma, aynı zamanda, kentlinin temsil edilme ve söz söyleme hakkını da yeniden yapılandırıldığını göstermektedir. Bu kırılmanın kentlilerin adalet algısında nasıl karşılık bulduğuna dair bir diğer örnek ise, sürecin tepeden inme işleyişini daha doğrudan eleştiren Cemal'in aşağıdaki ifadeleri ile belirlenmektedir:

"Aslında düşünme hakkı geçince veriliyor; yani iş bittikten sonra insanlar bir şey söyleyebiliyor. Bu tip projelerde en başta fikir ve proje yarışmaları açılmalıydı. İnsanların görüşü alınmalıydı. Şimdi çok geç. Adalet duygusunu zedeleyen de bu: kimseye sorulmadan yapılmış olması." (Cemal, erkek, 54 yaşında, mühendis, 43 yıldır Ankara'da yaşıyor).

Cemal'in iş bittikten sonra söz hakkı verildiğine ilişkin vurgusu, Fainstein'in (2010) kentsel adaleti hakkaniyet, demokrasi ve çeşitlilik ilkeleri üzerinde tanımlayan yaklaşımıyla doğrudan çelişir çünkü Fainstein'a göre adalet yalnızca sonucun değil sürecin de demokratik olmasını gerektirir. Ancak Saraçoğlu örneğinde süreç katılımcı bir

müzakere zemini oluşturmak yerine tepeden-inme bir planlama mantığıyla yürütülmüş, böylece kentliler karar verici paydaşlar olmaktan çıkarılarak alıcı ve tüketici konumuna itilmiştir. Bu durum, maddi kaynakların dağılımından bağımsız biçimde, mekânla kurulan ilişkilerin, hafızaların ve kimliklerin tanınmadığı bir ortam yaratarak tanınmama temelli bir adaletsizlik üretmiştir. Duygulanımsal yönetim literatürünün işaret ettiği üzere, böylesi süreçlerde dışlama yalnızca yönetsel bir eksiklik olarak değil, belirli duyguları meşru, diğerlerini ise yersiz kılan bir duygu rejimi olarak işlemekte; karar alma süreçlerinden dışlanmış kentliler, itirazlarının duygusal ve politik ağırlığının geçersizleştirildiği bir his dünyasında bırakılmaktadır. Dolayısıyla katılımın sembolik düzeyde tutulması, yalnızca mekânın tektipleşmesine değil, kentsel adaletin duygulanımsal ve demokratik temellerinin de aşınmasına yol açmaktadır.

Tartışma

Kentsel dönüşüm, çağdaş kent yönetiminde yalnızca fiziksel mekânın yeniden düzenlenmesiyle sınırlı değildir. Duyguların, algıların ve beklentilerin sistematik biçimde dönüştürüldüğü bir yönetim pratiğidir ve kentsel dönüşüm, duyguların kontrol edilmesi ve yönlendirilmesinde giderek daha merkezî bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede duygulanımsal yönetim literatürü, dönüşüm projelerinin teknik planlama araçları kadar, hatta çoğu zaman onlardan daha belirleyici biçimde, korku, umut, kayıp ve güvenlik gibi duygulanımlar üzerinden meşrulaştırıldığını ortaya koymaktadır (Ernwein ve Matthey, 2019; Thrift, 2004; Swyngedouw ve diğ., 2002). Duygular bu süreçlerde bireysel tepkiler olarak değil; kolektif atmosferler, duygu rejimleri ve yönetsel çerçeveler aracılığıyla kentlilerin mekâna, zamana ve geleceğe dair algılarını şekillendiren politik araçlar olarak işlev görmektedir.

Bu çalışma da duygulanımsal yönetişimin kentsel dönüşüm süreçlerinde tekil bir duygu üretimiyle sınırlı kalmadığını ortaya koymaktadır. Kentlilerin, kentsel dönüşüm sürecinde ve sonrasında kaygı, tehdit, umut ve hayal kırıklığı arasında gidip gelen duygular deneyimlediği izlenmektedir. Katılımcı anlatıları, dönüşümün yalnızca tamamlanmış bir mekânsal sonuç olarak değil, süreç boyunca yayılan bir duygulanımsal deneyim olarak yaşandığını ortaya koymaktadır. Özellikle risk, çöküntü ve atıllık söylemleri üzerinden üretilen tehdit atmosferi, dönüşümü kaçınılmaz ve ertelenemez bir müdahale olarak sunarken; canlanma, yenilenme ve kamusal vaatleri ise

bu tehdidin yarattığı kaygıyı dengeleyen bir umut zemini üretmektedir. Bu ikili yapı, duygulanımsal yönetişimin yalnızca baskılayıcı değil; aynı zamanda yatıştırıcı ve yönlendirici bir işleyişe sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bulguları bu yönüyle duygulanımsal yönetişimin dönüşüm süreçlerinde istikrarlı ve tutarlı bir duygu üretmekten çok, belirsizlik ve duygusal salınım üzerinden çalıştığına işaret etmektedir. Literatürde kentsel dönüşümün sıklıkla korku ve güvenlik söylemleri üzerinden okunduğu çalışmalarla paralel biçimde, bu çalışmada da tehdit ve kaygı duygularının merkezî bir rol oynadığı görülmektedir (Klein, 2007). Ancak Ankaralıların Saraçoğlu Mahallesi deneyimleri, söz konusu literatürden farklı olarak, bu duyguların tek başına baskın olmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların aktarımlarına göre, onlar, umut ve iyimserlik gibi duyguları eşzamanlı olarak deneyimlemişlerdir. Bu durum, dönüşümün yalnızca korku üzerinden değil, umut ile hayal kırıklığı arasındaki kırılgan denge üzerinden yönetildiğini göstermektedir.

Bulgular aynı zamanda, duygulanımsal yönetişimin mekânsal bellek ve aidiyet üzerinde etkiler yarattığını da ortaya koymaktadır. Katılımcıların anlatıları, dönüşüm sürecinin fiziksel yıkım veya tahliyeden bağımsız olarak dahi, mekâna ilişkin hatırlama biçimlerini zayıflattığını ve gündelik ritimler üzerinden kurulan bellek sürekliliğini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgu, belleği mekânsal pratikler ve bedensel deneyimler üzerinden ele alan çalışmalarla örtüşmektedir (Connerton, 1989; Seamon, 2014; Till, 2005). Ancak mevcut literatürden farklı olarak, Ankaralıların Saraçoğlu Mahallesi'ne ilişkin duygusal deneyimleri, mekâna ilişkin belleğin doğrudan silinmediğini; dönüşüm öncesi mekânsal deneyimlerden kaynaklanan duyguların artık mekân içinde yeniden hissedilemez hâle geldiğini göstermektedir. Bu bulgu, Connerton'un (2009) belleğin mekâna ve gündelik pratiklere bağımlı olduğu yönündeki yaklaşımıyla örtüşmektedir. Connerton'a göre modernitenin hız, geçicilik ve sürekli yeniden yapılanma üzerine kurulu mekânsal düzeni, belleği doğrudan ortadan kaldırmaz; ancak hatırlamanın gündelik yaşam içinde tekrar edilmesini, bedensel olarak deneyimlenmesini ve mekânla birlikte sürdürülmesini zorlaştırır. Bu bağlamda duygulanımsal yönetim, hatırlamayı bastıran ya da silen bir mekanizma olarak değil; belleğin mekânsal karşılıklarını ortadan kaldırarak onu askıda bırakan bir işleyiş sergilemektedir.

Çalışmanın bulguları, kentsel dönüşümün duygular üzerinden meşrulaştırıldığına işaret eden uluslararası lite-

ratürle önemli paralellikler taşımaktadır. Özellikle risk, güvenlik ve çöküntü söylemleri aracılığıyla kaygı üretiminin dönüşümün aciliyetini pekiştirdiğini gösteren çalışmalarla örtüşmektedir (Klein, 2007; Swyngedouw ve diğ., 2002). Benzer biçimde, canlanma ve yenilenme söylemleri üzerinden umut üretiminin dönüşüm projelerine yönelik ilk rızayı oluşturduğu yönündeki bulgular, planlama ve yönetim literatüründeki tartışmaları desteklemektedir (Ernwein ve Matthey, 2019; Marotta ve Cummings, 2019).

Bununla birlikte bu çalışma, mevcut literatürden üç önemli noktada ayrılmaktadır. Birincisi, duygulanımsal yönetişimin tekil bir duyguya dayanmadığını; aksine kaygı, umut, kırınglık ve hayal kırıklığı arasında gidip gelen bir duygusal salınım üzerinden işlediğini göstermektedir. İkincisi, bellek kaybının doğrudan bir silinme değil, mekânsal karşılıksızlaştırma yoluyla gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Üçüncüsü ise aidiyetin yalnızca yerinden edilme yoluyla değil, kamusal niteliğin daraltılması ve tüketim temelli kullanım senaryoları aracılığıyla da aşıldığını göstermesidir. Bu yönleriyle çalışma, dönüşümün duygulanımsal etkilerini süreç, süreklilik ve gündelik deneyim boyutlarıyla ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Ankaralıların Saraçoğlu Mahallesi'nin dönüşümüne yönelik duygusal deneyimleri, duygulanımsal yönetim kavramını kentsel dönüşüm bağlamında üç düzlemde genişletmeye izin vermektedir. İlk olarak, duygulanımsal yönetişimi yalnızca duygu üretimiyle sınırlı bir kavram olmaktan çıkarak, bellek, aidiyet ve mekânsal adaletle ilişkili bütüncül bir yönetim rejimi olarak ele almaktadır. İkinci olarak, duygulanımın baskılayıcı ve yatıştırıcı işlevlerinin eşzamanlı olarak çalıştığını göstererek, duygulanımsal yönetişimin çelişkili ve kırılgan doğasına dikkat çekmektedir. Üçüncü olarak ise mekânsal belleğin dönüşüm süreçlerinde nasıl askıya alındığını göstererek, bellek çalışmalarına yönetim odaklı bir katkı sunmaktadır (Connerton, 1989; Seamon, 2014; Till, 2005). Ayrıca, çalışma, mekânsal adalet literatürüne de katkı sağlamaktadır. Adaletin yalnızca dağıtımsal ya da hukuki bir mesele olmadığını; tanınma, hatırlanma ve duygusal yerleşme hakkını da içeren çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Fainstein, 2010; Soja, 2013). Duygulanımsal yönetim bu açıdan, mekânsal adaletsizliklerin duygusal düzeyde nasıl normalleştirildiğini görünürlük kılmaktadır.

Çalışmanın bulguları, kentsel dönüşüm uygulamalarına yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır. Öncelikle dönüşüm projelerinin yalnızca fiziksel iyileştirme hedefleriyle değil, duygusal ve bellek temelli etkileriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Sosyal etki analizlerinin, mekânsal bellek ve aidiyet boyutlarını içerecek biçimde genişletilmesi bu açıdan kritik görünmektedir. Ayrıca kamusal alan tasarımlarının, tüketim temelli kullanımlarla sınırlandırılmasının kamusalılığı daralttığı ve duygusal dışlanma yarattığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu bulgular, kentsel dönüşümün yalnızca uygulama ölçeğinde değil, çok katmanlı yönetim düzeylerinde yeniden düşünülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Makro düzeyde, dönüşüm politikalarının merkezîyetçi ve aciliyet temelli risk söylemleri yerine, yerel bellekleri ve mekâna içkin duygusal bağları tanıyan bir yönetim anlayışıyla ele alınması; mevzuat ve politika belgelerinde bellek, aidiyet ve kamusal kullanımın korunmasına yönelik açık ilkelere yer verilmesi önem taşımaktadır (Karydi, 2024). Organizasyonel düzeyde, yerel yönetimler ve planlama kurumları açısından katılımcı süreçlerin sembolik düzeyde kalmaması; yerel aktörlerin deneyimlerinin, duygularının ve yerle kurdukları ilişkilerin karar alma süreçlerine anlamlı biçimde dâhil edilmesi gerekmektedir (Gonçalves ve diğ., 2025; Sanders ve John, 2020). Bu bağlamda bellek odaklı atölyeler, kolektif hatırlama pratikleri ve yerel anlatıların planlama süreçlerine entegre edilmesi, duygulanımsal boyutların görünür kılınması açısından uygulanabilir araçlar sunmaktadır (Lopez ve diğ., 2025; Wang ve diğ., 2024). Bireysel düzeyde ise kentlilerin mekânla kurdukları gündelik ilişkilerin ve duygusal deneyimlerin dikkate alınması; mekânsal tasarımların bedensel ritimleri, sessizlik, yavaşlık ve karşılaşma imkânlarını koruyacak biçimde kurgulanması, aidiyetin yeniden kurulmasına ve kamusal mekânın deneyimlenebilirliğinin güçlendirilmesine katkı sağlayabilir (Koch, 2021; Videman ve Knierbein, 2020; Wunderlich, 2013).

Her araştırmada olduğu gibi bu çalışma da belirli sınırlılıklar taşımaktadır. Öncelikle verinin nitel anlatılara dayanması, duygulanımsal deneyimlerin yalnızca ifade edilebilir ve anlatıya dökülebilir yönlerine erişim sağlamaktadır; bu durum, sessizleşmiş, dile getirilemeyen ya da gündelik pratikler içinde fark edilmeden yaşanan duygulanımların analiz dışında kalmasına yol açmış olabilir. Ayrıca çalışmanın belirli bir kentsel bağlama ve tekil bir dönüşüm vakasına odaklanması, duygulanımsal yönetişimin daha geniş ölçekli politik ve kurumsal dinamikle-

riyle olan ilişkisini sınırlı biçimde görünür kılmaktadır. Bununla birlikte bu sınırlılıklar, çalışmanın eleştirel gücünü zayıflatmaktan ziyade, duygulanımsal yönetişimin soyut ve evrensel bir mekanizma olarak değil; bağlama özgü, tarihsel ve ilişkisel bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Gelecek çalışmalar, duygulanımsal yönetişimi farklı kentler ve dönüşüm türleri arasında karşılaştırmalı olarak ele alabilir. Ayrıca nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma tasarımlar, duygusal atmosferlerin zaman içindeki değişimini daha ayrıntılı biçimde analiz etmeye olanak tanıyabilir. Son olarak, duygulanımsal yönetişimin yalnızca dönüşüm projelerinde değil, afet yönetimi, kamusal güvenlik ve çevresel planlama gibi diğer kentsel politika alanlarında nasıl işlediğini inceleyen çalışmalar, kavramın analitik gücünü daha da genişletecektir.

Sonuç

Kentsel dönüşüm, çağdaş kentlerde mekânın yeniden düzenlenmesiyle birlikte duyguların, belleğin ve aidiyetin de yönetildiği politik bir süreçtir. Bu çalışma, Saraçoğlu Mahallesi örneği üzerinden, dönüşümün fiziksel müdahaleler gerçekleşmeden dahi mekâna ilişkin hatırlama biçimlerini zayıflatmış ve gündelik ritimler üzerinden kurulan bellek sürekliliğini kesintiye uğrattığını göstermektedir. Katılımcı deneyimleri, belleğin varlığını sürdürmesine karşın, dönüşüm öncesi mekânsal deneyimlerden kaynaklanan duyguların yeni düzen içinde yeniden hissedilemediğini ortaya koymaktadır. Duygulanımsal yönetişim bu süreçte, belleğin mekânsal karşılıklarını askıya alarak aidiyet ilişkilerinin çözülmesine yol açmaktadır.

Çalışma, kentsel dönüşüm politikalarının mekânsal adaletle olan ilişkisini doğrudan gündeme getirmektedir. Saraçoğlu Mahallesi'nde gözlemlenen aidiyet kırılması, kamusal niteliğin daralması ve karar süreçlerinden dışlanma deneyimleri, adaletin yalnızca mülkiyet ve erişim üzerinden değil; tanınma, hatırlanma ve mekânda kalabilme hakkı üzerinden ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu çalışma, kentsel dönüşümün duygusal ve tarihsel dokuyu dönüştüren bir yönetim pratiği olarak ele alınmasının, daha kapsayıcı ve adalet odaklı kent politikaları için zorunlu olduğuna işaret etmektedir.

Etik Kurul Onayı

Çalışma için 25.12.2025 tarihinde E-11054618-302.08.01-409218 protokol numarası ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Abdurahiman, S., Kasthurba, A. K., ve Nuzhat, A. (2024). Assessing the socio-cultural impact of urban revitalisation using Relative Positive Impact Index (RPII). *Built Heritage*, 8(1), 8.
- Ak Kuran, S. ve Kuran, H. (2016) Afet yasası çerçevesinde Saraçoğlu mahallesi örneği. *Kaysem 10 Sempozyum Kitabı*, 1007-1022.
- Akkar, Z. M. (2006). Kentsel dönüşüm üzerine Batı'daki kavramlar, tanımlar, süreçler ve Türkiye. *Planlama Dergisi*, 2006/2, 29-38.
- Altaban, Ö. (1998). Cumhuriyet'in kent planlama politikaları ve Ankara deneyimi. Y. Sey (Ed.), *75 yılda değişen kent ve mimarlık* içinde (s. 41-64). Tarih Vakfı Yayınları.
- Anderson, B. (2009). Affective atmospheres. *Emotion, Space and Society*, 2(2), 77-81.
- Anderson, B. (2014). *Encountering affect capacities, apparatuses, conditions*. Ashgate.
- Ataöv, A. ve Osmay, S. (2007). Türkiye'de kentsel dönüşümüne yönetsel bir yaklaşım. *METU JFA*, 24(2), 57-82.
- Augé, M. (1995). *Non-Places: Introduction to an Anthropology of supermodernity*. Verso.
- Başagaç, H. N. (2018). Saraçoğlu Neighborhood: Past, present and perspectives for the future. (Tez no. 527402) [Yüksek Lisans Tezi, TOBB Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonuc-Yeni.jsp>
- Batuman, B. (2014). Saraçoğlu 2013: kentsel bellekte ve kent mücadelesinde bir mevzi. *Mimarlık*, 375. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=389&RecID=3297>
- Bayırbağ, M. K., Schindler, S. ve Penpecioglu, M. (2022). The limits to urban revolution: The transformation of Ankara, Turkey, under the justice and development party, *Urban Geography*, 44(8), 1-24.
- Bayraktar, N (2011). Bonatz'ın Türk Evi sevgisinin biçimsel aktarımı: Saraçoğlu (Namık Kemal) Mahallesi. *Mimarlık*, Haziran, 66-74.
- Bilgin, İ. (2020). Saraçoğlu'nun sükuneti. *Mimarlık*, 416, 6-7.
- Bilsel, G. (2018). Başkent Ankara / 2: Çağdaş başkentin mekâna yansımış özgün kültürel kimliği ve değiştirilme çabaları. *Mimarlık* 402 Temmuz-Ağustos, 61-65.
- Bloch, S. ve Meyer, D. (2023). Displacement and affective economies in gentrification research. *Dialogues in Urban Research*, 1(3), 248-251.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2021). Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern-based qualitative analytic approaches. *Counselling and psychotherapy research*, 21(1), 37-47.

- Capdepón, U., ve Dornhof, S. (Eds.). (2022). *Contested urban spaces: monuments, traces, and decentered memories*. Palgrave Macmillan.
- Cheshmehzangi, A. (2021). *Urban memory in city transitions: The significance of place in mind*. Springer.
- Clough, P. T. (Ed.). (2007). *The affective turn: theorizing the social*. Duke University Press.
- Connerton, P. (1989). *How societies remember*. Cambridge University Press.
- Connerton, P. (2009). *How modernity forgets*. Cambridge University Press.
- England, E. (2025). Cruel optimism, affective governmentality and frontline poverty governance: 'you can promise the world'. *The British Journal of Sociology*, 76(1), 50-64.
- Erbil, C. (2023). Kapsayıcı ve katılımcı şehir markalama. A. Gürgördü Belbağ (Ed.), *Dünya şehirlerinden örneklerle şehir markalama* içinde (s. 67-84). Nobel Bilimsel Yayıncılık.
- Ernwein, M. ve Matthey, L. (2019). Events in the affective city: affect, attention and alignment in two ordinary urban events. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 51(2), 283-301.
- Fainstein, S. S. (2010). *The just city*. Cornell University Press.
- Gibert-Flutre, M. (2022). Rhythmanalysis: rethinking the politics of everyday negotiations in ordinary public spaces. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 40(1), 279-297.
- Gonçalves, J. E. ve diğ. (2025). Spatial justice in participatory planning: an integrated framework and lessons from practice. *Frontiers in Sustainable Cities*, 7, 1656745.
- Grêt-Regamey, A. ve Galleguillos-Torres, M. (2022). Global urban homogenization and the loss of emotions. *Scientific Reports*, 12(1), 22515.
- Gupta, H., ve Medappa, K. (2020). Nostalgia as affective landscape: negotiating displacement in the "world city". *Antipode*, 52(6), 1688-1709.
- Güney, K. M. (2022). Earthquake, disaster capitalism and massive urban transformation in Istanbul. *The Geographical Journal*, 190, e12496, 1-14. <https://doi.org/10.1111/geoj.12496>
- Güzey, Ö. (2009). Urban regeneration and increased competitive power: Ankara in an era of globalization. *Cities*, 26(1), 27-37.
- Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. University of Chicago Press.
- Haarstad, H. ve Yazar, M. (2025). Urban sustainability: a spatial justice critique. *Territory, Politics, Governance*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/21622671.2025.2587706>
- Hoelscher, S. ve Alderman, D. H. (2004). Memory and place: geographies of a critical relationship. *Social & Cultural Geography*, 5(3), 347-355.
- Hyra, D. (2015). The back-to-the-city movement: neighbourhood redevelopment and processes of political and cultural displacement. *Urban Studies*, 52(10), 1753-1773.
- Insin, E. F. (2004). The neurotic citizen. *Citizenship Studies*, 8(3), 217-235. <https://doi.org/10.1080/1362102042000256970>
- Israel, E. ve Ryan, B. D. (2025). Place attachment and habitus in a city and its suburbs—The case of immigrants in the Merrimack Valley of Massachusetts. *Population, Space and Place*, 31(6), e70070. <https://doi.org/10.1002/psp.70070>
- Karydi, K. (2024). From risk management to urban resilience: urban development in the context of the twenty-first-century disaster risk reduction framework. *Smart Urban Safety and Security: Interdisciplinary Perspectives*, 101-122.
- Keleş, R. (2010). *Kentleşme politikası*. İmge Kitabevi.
- Klein, N. (2007). *The shock doctrine: the rise of disaster capitalism*. Metropolitan Books.
- Kovanlıkaya, Ç., Fırat, D., Yılğür, E. Aslan, Ş. ve Dikmen Özarslan, A. (2021). *Bomonti kentsel dönüşüm ve mekânın belleği*. İletişim.
- Koch, D. (2021). Relative rhythms, urban oases, and spatial resilience/exploring syntaxes of seclusion, solitude, and tranquility. *Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning*, 2(special issue), 56-73.
- Kuyucu, T. (2018). Türkiye'de kentsel dönüşümün dönüşümü: hukuki ve kurumsal çatışmalar üzerinden bir açıklama denemesi. *İdealkent*, 24(9), 364-386.
- Lampredi, G. (2024). The intimate life of criminalization. Affective governance in contentious migrant solidarity. *Ethnic and Racial Studies*, 47(4), 721-741.
- Leitner, H. ve Sheppard, E. (2023). Unleashing speculative urbanism: speculation and urban transformations. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 55(2), 359-366. DOI: 10.1177/0308518X231151945
- Lopez, C., van Alphen, F. ve Carmona, L. (2025). Narratives and collective memory. *Current Opinion in Psychology*, 66(102087), 1-6.
- Lomas, M. J., Ayodeji, E. ve Brown, P. (2021). Experiences of place attachment and mental wellbeing in the context of urban regeneration. *Health & Place*, 70, 102604. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2021.102604>
- Marotta, S. ve Cummings, A. (2019). Planning affectively: power, affect, and images of the future. *Planning Theory*, 18(2), 191-213.
- Massumi, B. (2015). *Politics of Affect*. Polity.
- Mitchell, D. (1995). The end of public space? People's park, definitions of the public, and democracy. *Annals of the Association of American Geographers*, 85(1), 108-133.
- Özbilgin, M., Erbil, C., Demirbağ, K. Ş., Demirbağ, O. ve Tanriverdi, V. (2023). Afet yönetiminde sorumluluğun yeniden inşası: deprem, sosyal dramalar, sosyal politikalar. *Sosyal Mucit Academic Review*, 4(1), 71-112. <https://doi.org/10.54733/smar.1253256>

- Özbilgin, M. F., Erbil, C. ve Valsecchi, R. (2025). Disaster governance and inequality-responsive accounting: Grenfell and Grand Kartal fires in times of institutional neglect, spatial justice, and the evasion of accountability. *Environment and Planning D: Society and Space*. <https://doi.org/10.1177/02637758251414582>
- Özdemir Sönmez, N. (2003). İslah imar planı uygulamaları ile oluşan kentsel dönüşümün sosyal ve mekânsal sonuçları üzerine görgül bir değerlendirme. *Kentsel dönüşüm sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (s. 102-111). TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları.
- Pile, S. (2010). Emotions and affect in recent human geography. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 35(1), 5-20.
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness*. Pion.
- Rose, N. (1999). *Powers of freedom: reframing political thought*. Cambridge University Press.
- Saraçoğlu Mahallesi Aslına Uygun Şekilde, Tarihi Dokusu Korunarak Yenilendi. (2024, 3 Kasım). *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı*. <https://csb.gov.tr/saracoglu-mahallesi-aslina-uygun-sekilde-tarihi-dokusu-korunarak-yenilendi-bakanlik-faaliyetleri-40338>
- Sarioğlu, M. (2001). *Ankara: bir modernleşme öyküsü (1919-1945)*. Kültür Bakanlığı.
- Seamon, D. (2014). Place attachment and phenomenology: the synergistic dynamism of place. I. Altman ve S.M. Low (Ed.), *Place attachment* içinde (s. 11-22). Springer.
- Slaby, J., Mühlhoff, R. ve Wüschner, P. (2019). Affective arrangements. *Emotion review*, 11(1), 3-12. <https://doi.org/10.1177/1754073917722214>
- Smith, N.(1996). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. Routledge.
- Soja, E. W. (2013). *Seeking spatial justice*. University of Minnesota Press.
- Sutton, J. (2024). Situated affects and place memory. *Topoi*, 43(3), 593-606.
- Swyngedouw, E., Moulaert, F. ve Rodríguez, A. (2002). Neo-liberal urbanization in Europe: large-scale urban development projects and the new urban policy. *Antipode*, 34(3), 542-577. DOI:10.1111/1467-8330.00254
- Sýkora, J., Horňáková, M., Visser, K. ve Bolt, G. (2023). 'It is natural': sustained place attachment of long-term residents in a gentrifying Prague neighbourhood. *Social & cultural geography*, 24(10), 1941-1959. DOI:10.1080/14649365.2022.2115534
- Şahin, S. Z. (2003). İmar planı değişiklikleri ve imar hakları aracılığıyla yanıltıcı (pseudo) kentsel dönüşüm senaryoları: Ankara Altındağ ilçesi örneği. *Kentsel dönüşüm sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (s. 89-101). TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları.
- Şahin, S. Z. (2015). Uluslararası örnekler ışığında bir kavram ve kamu politikası olarak kentsel dönüşüm. B. Duman ve İ. Coşkun (Der.), *Neden nasıl ve kim için kentsel dönüşüm* içinde (s. 53-81). Litera Yayıncılık.
- Şenyapılı, T. (2016). *Baraka'dan gecekonduya Ankara'da kentsel mekanın dönüşümü: 1923-1960*. İletişim Yayınları.
- Tanrıverdi, Z. (2012). *Ankara Saraçoğlu Mahallesi tarihsel çevre çözümlemesi korunması ve örnek yapı bloğu restorasyonu*. (Tez No: 322672) [Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Tartia, J. (2023). Urban rhythmscapes—examining the temporal forms of urban spaces. G. Ruepert ve T. Ilić (Ed.), *Young geographers: showcasing research contributions in geography* içinde (s. 81-94). Springer.
- Thrift, N. (2004). Intensities of feeling: towards a spatial politics of affect. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 86(1), 57-78.
- Tian, F., Fu, S., Yang, Y., Wang, Z. ve Liu, D. (2024). Understanding nostalgia in historical and cultural districts: what can we learn from documentaries?. *Tourism Management Perspectives*, 54, 101302.
- Till, K. E. (2005). *The new Berlin: memory, politics, place*. University of Minnesota Press.
- Saraçoğlu Mahallesi'ne Bayram hediyesi. (2015, 15 Temmuz). *TMMOB Ankara Şubesi*. <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=6614>
- Saraçoğlu Mahallesinde Zorunlu Tahliye Mahkemesinden Durdurma. (2015, 27 Temmuz). *TMMOB Ankara Şubesi*. <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=6628>
- Danıştay'dan Bir Karar Daha: Saraçoğlu Mahallesi'nin Satışına İzin Yok (2018, 5 Nisan). *TMMOB Ankara Şubesi*. <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=9493>
- Tuan, Y.-F. (1977). *Space and place: The perspective of experience*. University of Minnesota Press.
- Tuttle, S. (2022). Place attachment and alienation from place: cultural displacement in gentrifying ethnic enclaves. *Critical Sociology*, 48(3), 517-531. <https://doi.org/10.1177/08969205211029363>
- Wang, M., Han, P., Li, X., Bao, X. ve Huang, J. (2024). Continuation and evolution of collective memory manifested in rural public space: revealed by semi-structured interviews and emotional maps in three migrant villages in Chaihu town. *Habitat International*, 154, 103213.
- Willis, K. S. ve Nold, C. (2022). Sense and the city: an emotion data framework for smart city governance. *Journal of Urban Management*, 11(2), 142-152. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.05.009>
- Wu, J. ve Chen, H. (2023). Citizens' strategic responses to affective governance in China. *China Information*, 37(2), 229-250. <https://doi.org/10.1177/0920203X231168>

- Wunderlich, F. M. (2013). Place-temporality and urban place-rhythms in urban analysis and design: an aesthetic akin to music. *Journal of Urban Design*, 18(3), 383-408. <https://doi.org/10.1080/13574809.2013.772882>
- Viderman, T. ve Knierbein, S. (2020). Correction to: affective urbanism: towards inclusive design praxis. *Urban Design International*, 25(2), 192-202. <https://doi.org/10.1057/s41289-020-00124-8>
- Xu, C., van Liempt, I. ve Bailey, A. (2025). Accumulating positive energy: affective urbanism, inclusionary governance, and creative heritage space-making in China. *Geoforum*, 167, 104465. DOI:10.1016/j.geoforum.2025.104465
- Zukin, S. (2010). *Naked city the death and life of authentic urban places*. Oxford University Press.

